

Les obres més rellevants fetes a l'església de Santa Maria de Cervera durant els segles XVI i XVII

Josep M. Llobet i Portella

UNED. Centre Associat de Cervera

0. Introducció

La construcció de l'església gòtica de Santa Maria de Cervera s'ha de situar entre els volts de l'any 1300 –així ho fa creure la fundació d'algunes capelles ubicades a la capçalera de l'edifici– i la segona meitat del segle XV.¹ En el mateix lloc hi hagué un temple romànic de dimensions més reduïdes que fou desfet a mesura que s'anà bastint l'església gòtica. Sembla que el portal de Sant Martí, que avui es troba col·locat en un costat de l'església, el qual donava accés a l'antic fossar, és l'únic testimoni important d'aquesta edificació anterior.

L'any 1486, l'església cerverina de Santa Maria restava totalment acabada en la seva part arquitectònica.² Amb tot, durant els anys posteriors, s'hi feren moltes altres actuacions relacionades amb la conservació, la reparació o la modificació de les diverses parts del temple. Seguidament, comentarem les obres més importants que foren realitzades al llarg del segle XVI i XVII, totes les quals resten testimoniades per la documentació transcrita al final d'aquest article o comentada en els treballs indicats a les notes.

¹. Hom trobarà diversa informació sobre la possible data de l'inici de l'edificació de l'església en un treball recent: Pere BESERAN I RAMON, «Santa Maria de Cervera», a *L'art gòtic a Catalunya. Arquitectura*, II, Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 2003, ps. 39-50.

². Josep M. LLOBET I PORTELLA, «Les obres a l'església de Santa Maria de Cervera durant la segona meitat del segle XV», *Palestra Universitària*, 16 (2003), ps. 121-173.

1. Obres al terrat i al sòl de l'església (1502)

Un dels problemes més importants que al llarg del temps ha afectat l'església de Santa Maria ha estat ocasionat per la filtració de l'aigua de les pluges, la qual ha anat causant greus perjudicis a l'edifici. Ja, l'any 1492, poc després d'acabada la construcció del temple, calgué cobrir part de la coberta amb teules, actuació que es reprengué l'any 1497. Sembla, però, que aquelles actuacions no solucionaren el problema, ja que, l'any 1502, el mestre de cases cerverí Joan Gavà contractà la realització de diverses obres al terrat i al sòl del temple, entre les quals hi havia la construcció d'uns ampits als terrats i el cobriment d'una part de la coberta amb teules (*Document número 1*). D'altra banda, el mestre esmentat calia que reparés tots els clots que hi havia al paviment, llevat dels que estaven situats sota els bancs. Sabem que una part del paviment de l'església s'havia construït durant els anys 1494 i 1495. Per totes aquestes obres, Joan Gavà rebria la quantitat de quinze lliures. No sabem, però, si realment les cobrà, ja que el mestre abandonà la feina abans d'haver-la acabat.³

2. La construcció de les cadires del cor (1512-1517)

Segons un text de l'any 1512, el cor⁴ de l'església de Santa Maria no tenia cadires, cosa que ocasionava una gran incomoditat als preveres. Amb la finalitat de posat fi a aquesta situació, aquell mateix any la comunitat de preveres cerverina decidí que es portessin a terme les gestions adients per tal que les cadires fossin fetes (*Document número 2*). L'artífex de l'obra seria el fuster cerverí Joan Guerau, el qual construiria les cadires amb fusta d'álber i de la manera i la forma de les del monestir de Montserrat o «encara, molt millor». El preu seria cent vint-i-cinc lliures, pagadores en tres terminis (*Document número 3*).

Aquesta obra de les cadires del cor anà tirant endavant, però amb molta lentitud. Sorgí problemes relacionats tant amb els envans que tancaven el cor (*Document número 4*) com amb la manca de diners per part del fuster per a pagar la fusta, la qual era tramesa des de Barcelona (*Document número 5*).

Finalment, el 18 d'abril de 1517, les cadires del cor de l'església de Santa

³. Arxiu Històric Comarcal de Cervera (= AHCC), Fons Municipal, *Consells*, 1503, f. 38 v.

⁴. Sembla que, en aquell temps, el cor estava situat al mig de l'església.

Maria ja estaven construïdes. Ho sabem perquè, aquell dia, el consell de la comunitat de preveres cerverina acordà que, a partir d'aquell moment, cada prevere hauria de seure a la cadira que tingués assignada (*Document número 6*).

3. La construcció d'uns respatlles darrere els bancs dels paers (1555-1560)

L'any 1555, els paers de Cervera manifestaren el seu desig que fossin construïts uns respatlles darrere els bancs on ells seien a l'església de Santa Maria (*Document número 7*). Calgué, però, que passessin cinc anys perquè aquesta obra fos finalment encarregada. En efecte, no fou fins a l'any 1560 que l'obra va ser encomanada al fuster cerverí Magí Guerau,⁵ el qual el 14 de maig d'aquell any es comprometé a construir els esmentats respatlles darrere els bancs (*Document número 8*). És de creure que aquests bancs estaven situats entre l'altar major i el cor, el qual, –ja ho hem dit anteriorment– sembla que estava ubicat al mig de l'església. L'obra havia d'estar acabada el dia de la Mare de Déu del mes d'agost d'aquell any. L'import que rebria el mestre seria de divuit lliures, pagadores en dos terminis.

4. La unió de la capella exterior del Sant Esperit amb l'església de Santa Maria (1565)

Ja en el segle XIV és esmentada una església o capella exterior anomenada del Sant Esperit i situada prop de l'església de Santa Maria que s'anava construint. Quan, l'any 1486 es posà fi a l'estructura arquitectònica de l'església de Santa Maria, aquesta restà separada de la capella del Sant Esperit per un carrer que conduïa al fossar.

⁵ Magí Guerau era fill de Bartomeu Guerau, fuster de Cervera, i Maria. L'any 1559 se signaren uns capítols on es disposava el matrimoni de l'esmentat Magí amb una noia anomenada Caterina. L'any següent, Magí Guerau entrava com a membre de la confraria cerverina de Sant Joan i Sant Eloi. En la documentació posterior, aquest mestre és anomenat «imaginaire» o «escultor». Morí entre els anys 1594 i 1597. Hem de creure que era familiar del fuster Joan Guerau que –com hem vist anteriorment– construí, durant el segon decenni del segle XVI, les cadires de fusta del cor de l'església de Santa Maria (Josep M. LLOBET I PORTELLA, *Art cerverí del segle XVI*, Lleida, Virgili & Pagès, 1990, ps. 23-24).

La proximitat dels dos edificis va permetre que, l'any 1565, fossin units. En efecte, el 20 de març d'aquell any el consell de vint-i-quatre de Cervera acordà facultar els paers perquè autoritzessin la unió de la capella exterior del Sant Esperit amb l'església de Santa Maria i es fessin càrrec, en nom de la vila, d'una tercera part del cost de les obres. La resta seria pagada, a parts iguals, per la comunitat de preveres i la confraria del Sant Esperit (*Document número 9*)

Dos mesos després de l'acord, els capitans de la confraria esmentada signaven uns pactes mitjançant els quals el mestre de cases cerverí Pere Puig es comprometia a la realització de les obres (*Document número 10*).

Aquesta unió dels dos edificis ens ha privat de conèixer com eren antigament tant aquesta església o capella exterior del Sant Esperit com les dues capelles que entre els anys 1447 i 1450 construï a l'església de Santa Maria el mestre lleidatà Guillem Polo, les quals resultaren afectades per la unió anteriorment esmentada.⁶

Posteriorment, aquesta nova capella del Sant Esperit de l'església de Santa Maria fou anomenada del Santíssim Sagrament i, l'any 1634, Francesc Horacio, un escultor de Sarrià, es comprometé a col·locar unes finestres d'alabastre al cimbori d'aquesta capella⁷ similars a les que hi havia al cimbori de la capella del Santíssim Misteri, la qual havia estat acabada l'any anterior (*Document número 53*). D'altra banda, com veurem després, l'any 1642 s'hi féu construir un nou sagrari.

5. La construcció d'un carner davant la capella de l'Àngel Custodi (1569)

Amb el pas del temps, foren construïts un gran nombre de carners a l'església de Santa Maria. Els trobem situats tant a l'interior com a l'exterior de les capelles. Eren sepulcres generalment col·lectius, excavats al sòl del temple i coberts amb lloses, on hi constaven els noms de les persones enterrades o de la institució que havia fet construir la tomba.

⁶. Sobre la construcció d'aquestes dues capelles: Josep M. LLOBET I PORTELLA, «Les obres del mestre lleidatà Guillem Polo a l'església de Santa Maria de Cervera (1447-1450)», *Seu Vella*, 4 (2003), en premsa.

⁷. Francesc Horacio també havia de posar finestres d'alabastre al cimbori de la capella de la Mare de Déu del Roser de l'església del monestir cerverí de Predicadors.

Una llicència per a poder construir un d'aquests carners va ser concedida, l'any 1569, a la confraria dels forasters, la qual havia estat instituïda a la vila sota l'advocació de la Nativitat de la Verge Maria i de l'Àngel Custodi. El carner es faria davant la capella de l'Àngel Custodi, constaria de dos espais separats per una paret mitgera, cada un dels quals seria cobert amb una llosa, i seria la sepultura dels membres de la confraria esmentada (*Document número 11*).

6. La construcció d'una capella sota l'altar major (1584-1588)

Poc abans de l'any 1584 morí un tal Lluís de Vilaplana.⁸ En el seu testament ordenà que, abans de pagar cap llegat, els seus marmessors fessin construir una capella sota l'altar major de l'església de Santa Maria en la qual hi fos sepultat el seu cos, s'hi posés el santíssim sagrament i hi hagués una llàntia que cremés contínuament. El problema era, però que, en morir, havia deixat diversos plets i deutes, cosa que dificultava el compliment de la seva voluntat. Davant aquesta situació, al començament de l'any 1584 es reuní una prohomenia, la qual acordà que els paers i els priors de la comunitat de preveres es reunissin amb la vídua i busquessin la millor manera de resoldre l'afer (*Document número 12*).

Dos anys després, malgrat que les obres de la construcció de la capella havien estat encarregades als mestres Joan Saule i Antoni Joan Sala, els treballs encara no havien pogut començar a causa de l'incompliment per part de la vídua de Lluís de Vilaplana de la seva obligació de satisfer les quantitats estipulades (*Document número 13*). Situació que sembla que poc millorà durant l'any següent (*Document número 14*).

L'any 1588, es produí un canvi: els dos mestres, finalment, començarien l'obra contractada. Ara, però, les dificultats podien venir del risc que comportava el buidat de l'espai situat sota l'altar major, ja que aquesta operació podia afectar l'estabilitat dels pilars propers. Amb tot, les autoritats certerines decidiren tirar endavant la construcció projectada (*Document número 15*).

⁸ Lluís de Vilaplana era fill de Cervera i fou senyor de Durban i Balsareny i castlà de Copons. Tingué un fill, Antoni de Vilaplana, que visqué a la vila de Perpinyà (Faust de DALMASES Y DE MASSOT, *Guía histórico-descriptiva de la ciudad de Cervera*, Cervera, 1890, p. 123).

Abans de començar l'obra, però, calia que Pere Jaime, bisbe de Vic, els confirmés la llicència de la construcció de la capella que els havia concedit de paraula Pere d'Aragó, antecessor seu. Amb aquesta finalitat, els paers de Cervera escriviren una carta que, a més d'assabentar-nos que Lluís de Vilaplana era donzell, ens permet saber que el model de la capella cerverina havia de ser la que hi havia feta a l'església del Pi de la ciutat de Barcelona (*Document número 16*).

Sabem, també, que la traça de la capella l'havien fet els mestres de cases Jaques, Marc Novell i Antoni Perelló i els mestres de fusta Joan Saurina i Francesc Oliveres (*Document número 17*) i que l'esmentat mestre Jaques fou nomenat sobreestant de l'obra (*Document número 18*).

Aquest mestre Jaques, que devia ser la persona més experta del grup –per la traça, a ell se li donà vint sous i a cada un dels altres mestres només vuit–, hem de suposar que era estranger, potser francès. Un altre mestre Jaques, que era escultor, havia elaborat, vint anys abans, unes fonts baptismals per a l'església de Santa Maria.⁹

Malgrat que no resultava fàcil aconseguir que la vídua de Lluís de Vilaplana realitzés els pagaments de les obres (*Document número 19*), els últims dies del mes d'octubre d'aquell any 1588 la construcció de la capella es trobava ja molt avançada. Hom decidí que els graons per a baixar-hi fossin rodons, com també ho serien els graons per a pujar a l'altar major (*Document número 20*).

Finalment, un préstec de cinquanta lliures autoritzat pel consell cerverí permeté que la capella fos acabada abans de Nadal (*Document número 21*), encara que, de moment, l'altar major restà sense reixes (*Document número 22*). Sembla que a la porta de la capella s'hi posà una inscripció en la que constava la data de la seva construcció: l'any 1588.¹⁰

No tenim notícia que es complís el desig del difunt Lluís de Vilaplana que el seu cos fos enterrat en la susdita capella ni que aquesta fos dedicada al santíssim sagrament. En canvi, sí que consta que, dos mesos després d'acabada, la capella fou demanda per un grup de devots per tal d'instituir-hi la confraria de la Sang de Jesucrist, de manera similar al que s'havia fet a Barcelona i en

⁹. LLOBET, *Art cerverí del segle XVI*, ps. 25 i 70-71.

¹⁰. DALMASES, *Guía histórico-descriptiva...*, p. 123.

altres poblacions, i posar-hi un retaule i la insígnia de la confraria. Tant les autoritats municipals com les eclesiàstiques veieren de bon ull aquesta proposta i acordaren afavorir-la (*Documents números 23 i 24*). Mentrestant, els constructors de la capella encara tenien problemes amb la família Vilaplana. El fill del fundador, fins i tot els havia posat un plet (*Document número 25*).

7. La construcció del retaule de l'altar major (1595-1603)

Durant tot el segle XVI es construí un gran nombre de retaules a les diverses capelles de l'església de Santa Maria, entre ells el de l'altar major. Sobre aquesta obra ja tenim dit el següent:¹¹

L'obra del retaule major de Santa Maria fou la més ambiciosa, sens dubte, de totes les d'aquest tipus que es portaren a terme a Cervera durant el segle XVI. Ho prova tant el temps que es passà en la seva construcció, set anys, com el preu en què es contractà: 2.500 lliures, només de mans. Documentalment, hi consta la intervenció de quatre artistes: Francesc i Jaume Rubió, pare i fill, Miquel Rubiol i Claudi Perret, tots ells són esmentats, generalment, com a imaginaires.

La primera notícia que tenim sobre la intenció de donar a fer el retaule major de l'església de Santa Maria correspon a un acord del consell de vint-i-quatre de la vila, de data del 27 de març de 1595, segons el qual, davant la proposta de fer fabricar un retaule «sumptuosíssim», s'autoritza els paers i els obrers de l'església a buscar mestres hàbils que presentessin traces de l'obra faedora.

Pocs dies després d'aquest acord, es portà tota la fusta adient de què disposava l'Obra de l'església a la botiga de la vila. Procedia de xiprers, àlbers i ametllers.

El 7 de febrer de 1596 ja es tenia la traça del retaule projectat i se sabia el preu que costaria; només calia prendre la decisió de tirar l'obra endavant, cosa que féu el consell de vint-i-quatre aquell mateix dia.

A no tardar —el 25 de febrer— se signà el contracte entre els representants de la vila i Francesc Rubió, imaire de Moià, davant del notari cerverí Jaume

¹¹. LLOBET, *Art cerverí del segle XVI*, ps. 63-67.

Mulet. Les condicions fixades eren les següents: l'artista rebria 2.500 lliures pel treball de mans, disposaria de casa franca i tindria franquesa de capellà.

Malauradament, no sabem que aquest document, el quals ens permetria conèixer amb detall aquesta important obra artística, s'hagi conservat. El volum notarial corresponent apareix mutilat, amb la manca de gran quantitat de folis, i al llibre d'*Actes i negocis* municipal no s'arribà a copiar el text de l'escrit notarial, només s'hi posà l'encapçalament.

El que sí és cert és que l'obra tirà endavant. El seu elevat import feia que s'hagués de comptar amb tota classe d'ajuts, tant dels particulars de la població com de les diverses institucions cerverines. Precisament, l'acord de concedir un d'aquests ajuts ens aporta alguna informació sobre el retaule: la inclusió en la dita construcció d'una figura de *bulto* de santa Anna.

Tot i que Francesc Rubió comptava amb la col·laboració del seu fill Jaume, sembla que l'obra del retaule no progressava suficientment, en especial perquè la manca de diners impossibilitava la contractació d'altres mestres que poguessin contribuir en la tasca compromesa per l'artista moianès. Per això calgué que, amb data del 21 d'abril de 1597, les autoritats cerverines avancessin tres-centes lliures, quantitat que aniria a compte de la segona paga promesa.

Potser per la raó anterior, pocs mesos després ja trobem la presència d'un altre imagineire en la construcció del retaule. Es tracta del barceloní Miquel Rubiol que, en diverses ocasions, també rebrà diners dels paers i els obrers de l'església en paga dels seus treballs.

L'any següent, apareix en la documentació cerverina el nom d'un altre artista: Claudi Perret, imagineire borgonyó que intervindrà en la construcció de l'obra destinada a l'església de Santa Maria al costat dels seus companys.

Fins dos anys i mig després de la contractació del retaule no s'inicià el muntatge de les seves peces. Aquell dia, el 21 d'octubre de 1598, amb la col·locació de la primera pedra, es féu festa grossa, acompanyada pel cant dels goigs, el brandament de les campanes de la torre de l'església i el lliurament d'estrenes als mestres. La descripció de l'escena que féu un testimoni ens aporta alguna informació sobre la composició de l'obra. Així, sabem que el peu del retaule i altar major era de pedra i en ell hi havia «esculpides moltes figures». És possible que un escut de la població amb senyal de cérvol i unes cariatides que, l'any 1787, s'aprofitaren per reedificar la façana de l'església de Sant

Antoni procedeixin d'aquesta part de la construcció. Ho fa pensar la data de l'any 1598 que ambdós conjunts escultòrics porten gravada.

Tres anys després, passada l'eufòria de la col·locació de la primera pedra, l'obra del retaule no tirava endavant, ja que fins i tot els mestres encarregats de portar-la a terme la tenien abandonada. El consell municipal, atès que això representava un greu perjudici, acordà prendre les mesures adients.

Els artistes, sens dubte, es degueren reintegrar a la tasca que tenien compromesa, així, el 7 de febrer de 1602, els trobem preguntant a les autoritats certerines si havien de fer talla al sagrari del retaule i, en cas afirmatiu, quines figures calia posar-hi. La resposta fou que s'hi havia de fer la representació dels dotze apòstols.

Gairebé un any després, encara faltaven quatre sants a les pasteres del retaule. Hom decidí que s'hi posarien aquells que havien estat votats per la vila, tres dels quals eren sant Roc, sant Miquel i sant Cristòfol. En canvi, no s'arribà a un acord sobre la petició que feren algunes persones que sol·licitaven que els quadres del retaule no fossin llisos sinó de mig relleu.

El 10 de juny de 1603, Francesc Rubió i Miquel Rubiol comunicaren al consell municipal que el dia de Sant Joan proper el retaule ja es trobaria enllestit i que, per tant, calia procedir a nomenar els mestres que havien de portar a terme la visura de l'obra, d'acord amb els pactes establerts set anys abans. Però sembla que reunir les persones adients no era fàcil, per la qual cosa l'operació s'anà endarrerint, en perjudici dels mestres de l'obra. Finalment, durant els últims dies del mes de setembre i primers d'octubre, Andreu Peregrinis i Pau Forner, imaginaires, i Josep Ferrer —aquest vingué de Santa Coloma de Queralt, lloc on treballava en l'acabament del campanar—, comprovaren si el treball fet s'ajustava al projecte presentat. No es trobà conforme del tot, ja que calia adobar el sagrari, posar els àngels a la pastera de Nostra Senyora i corregir alguns «notabilíssims» defectes, segons decidí el consell de vint-i-quatrena després d'escoltar la declaració dels experts.

La vigília de Nadal d'aquell any 1603 el retaule major de l'església de Santa Maria es donava per bo i el consell municipal, finalment, decidí que els mestres cobressin la quantitat que encara restava pendent. Malgrat la liquidació del deute, els artistes encara no se sentiren satisfets i, un mes després, demanaven més diners, petició que fou atesa pel consell de vint-i-quatrena amb un donatiu de trenta lliures en concepte d'estrenes.

El dia 18 de juny de 1605, Lluís Sanç, primer bisbe de Solsona, consagrà de nou l'altar major, ja que calgué modificar-lo amb motiu de l'obra del retaule. D'aquesta cerimònia se'n deixà testimoni escrit i un dels cronistes ens aporta algunes dades interessants. A Rubió l'anomena mestre de la fusta, mentre que a Perret i Rubiol els té per escultors. També ens diu que el retaule costà més de 4.000 lliures entre la fusta, les mans i altres despeses. En efecte, examinats els llibres titulats *Notaments del racional*, s'hi troba un total de despeses que ultrapassa l'esmentada quantitat de 4.000 lliures.

Malgrat no disposar del contracte del retaule ni de l'obra contractada, llevat d'algun element escadusser, la documentació que portem resumida ens permet saber que es tractava d'una obra de grans dimensions, construïda amb pedra i fusta. La pedra procedia de les pedreres del Talladell i la fusta de Verdú, Ciutadilla, Vallfogona, Sanaüja, Torrefeta, Hostafrancs, Mont-roig, Argençola, Veciana i Vic, entre altres poblacions.

En la part més baixa del retaule i altar –que era de pedra, amb moltes figures esculpides– hi devia haver el senyal de la vila amb la data de la col·locació de la primera pedra, indicant que eren els cerverins els que havien costejat l'obra, i les cariatides que semblen testimoniar el classicisme de la construcció.

En les pasteres del retaule hem de creure que hi havia imatges exemptes, algunes de les quals correspondrien a sant Roc, sant Miquel, sant Cristòfol, santa Anna i, en la central, la Verge Maria envoltada d'àngels. El sagrari mostrava una talla amb la representació dels dotze apòstols. És possible que els Rubió es dediquessin, sobretot, a la construcció de l'estructura del retaule, mentre que Miquel Rubiol i Claudi Perret serien especialistes en esculpir imatges.

8. La construcció de la tribuna del cor (1606)

L'any 1606, Pere Fabregat, fuster de Cervera, contractà la construcció d'una tribuna sobre el portal del cor de l'església de Santa Maria. Aquesta tribuna, segons la traça, havia de ser sisavada, s'hi pujaria mitjançant una escala i tindria, tot el voltant, una barana de quatre pams i mig d'alçària, amb base, arquitrau i cornisa. Per tal d'aguantar-la, hi hauria, a cada costat de l'entrada del cor, un pedestal de fusta massissa i, sobre d'ell, una columna. Al damunt d'aquestes dues columnes, s'hi posaria una biga de quaranta-vuit pams de llargària i del gruix necessari per a poder aguantar bé la càrrega. El mestre rebria, a més de la

fusta i altres materials necessaris per a l'obra, la quantitat de quinze lliures (*Document número 26*).

Aquest mestre Pere Fabregat el trobem, l'any 1596, contractant amb els jurats i singulars de Montfar la fabricació d'un retaule i, l'any 1602, muntant, amb Pere Puig, el retaule vell de l'altar major de l'església de Santa Maria darrere el retaule nou, la construcció del qual, en aquella data, com ja hem vist, es trobava molt avançada.¹²

Una vegada acabada la tribuna, hi fou posada una tela amb el nom de Jesús que pintà Gaspar Altisent.¹³ Aquest mateix pintor reparà la pintura de darrere el cor.¹⁴

9. La construcció de la capella del Santíssim Misteri (1620-1633)

L'edificació de la capella del Santíssim Misteri fou, sens dubte, una de les obres més importants que es portaren a terme a l'església de Santa Maria des que fou acabada al segle XV. El projecte preveia la construcció d'una nova capella a l'extrem del braç situat al costat del fossar del creuer de l'església. En aquell lloc ja hi havia una antiga capella dedicada a la Santa Creu que se suposava fundada per Bertran dels Arcs, on hi havia un sepulcre d'aquest llinatge. La nova construcció, però, consistiria en desmuntar la paret del fons de l'antiga capella, que es convertiria en l'entrada, i adossar-hi un gran edifici. Aquesta nova capella tindria com a finalitat principal facilitar la veneració d'una relíquia anomenada del Santíssim Misteri que, des de l'any 1540, era custodiada a la capella de Sant Nicolau de la mateixa església.¹⁵

Referents a la capella del Santíssim Misteri, s'han donat moltes dades errònies, algunes de les quals intentarem corregir. Com veurem, ni la construcció de la capella fou una decisió presa l'any 1619, quan fou recuperada la relíquia

¹². LLOBET, *Art cerverí del segle XVI*, ps. 28, 67, 77 i 142.

¹³. Gaspar Altisent, que també fou poeta, era del lloc de la Figuerosa. Visqué a Cervera, almenys, entre l'any 1589 i el 1607. L'any 1640 era ja difunt. Entre altres obres, pintà el retaule de Sant Josep de l'església de Santa Maria de Cervera i el de Santa Maria del Roser de Granyena (LLOBET, *Art cerverí del segle XVI*, p. 35).

¹⁴. AHCC, Fons Municipal, Obreria, Església de Santa Maria, *Comptes*, 1506-1660, f. 262.

¹⁵. Un article recent sobre el Santíssim Misteri: Ramon M. XUCLÀ COMAS, «El Santíssim Misteri de Cervera. Història del predigi i dels robatoris sacrílegs», *Miscel·lània Cerverina*, 15 (2002), ps. 141-207.

que havia estat robada, ni Josep Balmes –que, per cert, no era prevere sinó sotsdiaca– va ser la persona que en dissenyà la traça.¹⁶

La idea de construir la nova capella degué sorgir l'any 1617, ja que en aquella data el consell de vint-i-quatrena cerverí ja oferí un ajut de seixanta lliures per a aquesta finalitat (*Document número 29*). Fou, però, la comunitat de preveres la institució que, l'any següent, prengué l'acord de bastir la capella, la qual seria feta de pedra picada del Talladell. Amb tot, la mateixa comunitat, l'any 1620, rectificà aquest acord i decidí que, a l'interior, les parets no es fessin de pedra picada sinó de pedra sense treballar i després s'emblanquessin, tal com era usual en aquell temps, segons hom podia veure a Tarragona, Barcelona i Montserrat (*Document número 27*). Fou una sort que aquesta decisió rectificativa no es complís.

Un fet que degué augmentar la motivació que hi havia per a construir la capella fou, sens dubte, l'arribada, aquell mateix any 1620, d'un sagrari destinat a l'esmentada capella que, des de Nàpols, enviava el cerverí Joan Picó, el qual era alcaid del parc i el palau reial d'aquesta població. Fou decidit que, de moment, el sagrari fos col·locat en una de les capelles de l'església per tal que tothom el pogués veure (*Document número 28*). Sabem que aquest sagrari era de fusta daurada i mostrava moltes figures de sants (*Document número 30*).

Poc dies després de l'arribada del sagrari, la comunitat de preveres prengué un acord, mitjançant el qual, amb el nomenament oficial de dos administradors de l'obra, anomenats *fabricers*, i l'avançament de la quantitat de dues-centes lliures, s'assegurava la construcció de la capella. Aquest document és important perquè ens permet conèixer dues dades rellevants: que els *fabricers* serien el prevere Francesc de Cunyat i el sotsdiaca Josep Balmes, els quals ja havien intervingut anteriorment en algunes obres inicials que s'hi havia fet, i que la traça de la capella l'havia realitzat el mestre de cases Josep Ferrer, un cerverí que en aquell temps residia a Barcelona.¹⁷ El compromís dels dos *fabricers* acabaria quan les parets de la capella tinguessin quaranta pams d'alçària. Abans, doncs, de fer-hi la cornisa i començar la volta. L'obra compromesa seria portada a terme dins un espai de dos anys (*Document número 29*).

¹⁶ Aquests errors es troben, entre altres publicacions, a: DALMASES, *Guia histórico-descriptiva...*, ps. 332-334.

¹⁷ Aquest mestre consta com a testimoni al document número 33.

Que les obres que s'havien realitzat anteriorment eren poc importants ho demostra que fos fet un acte solemne de la col·locació de les primeres pedres a la capella del Santíssim Misteri el primer dia del mes de setembre d'aquell any 1620. La col·locació d'aquestes primeres pedres las realitzà Joan d'Erill i de Merlès,¹⁸ baró de la meitat d'Anglesola i senyor de Castellblanc, la Torre i Palou, davant un gran nombre de persones –no són esmentats, però, els dos *fabricers*–. Joan d'Erill, fou un dels grans benefactors de la capella del Santíssim Misteri, com ho demostra la promesa que féu de donar cent lliures per a les obres, fer-hi posar una llàntia de plata i deixar una renda per a poder pagar l'oli que permetés cremar contínuament aquesta llàntia (*Document número 31*).

Les grans dimensions de la capella que s'anava construint feia que s'anés ocupant l'espai que hi havia, en aquell indret, a l'exterior de l'església. Aquesta expansió posà en perill una casa que la confraria de Santa Magdalena tenia entre la sagristia de l'església de Santa Maria i el fossar, per la qual cosa els capitans d'aquesta confraria presentaren una reclamació davant el consell de vint-i-quatre cerverí (*Document número 32*). No sabem si, finalment, la integritat de la casa de la confraria va poder ser mantinguda.

Els contractes dels anys 1622 i 1623 ens permeten veure que, en aquell temps, el *fabricer* Francesc de Cunyat tingué, en les obres de la capella, una actuació més destacada que el seu company Josep Balmes, ja que fou ell qui concertà els pactes amb els mestres que realitzaren les obres. D'altra banda, els mateixos documents ens donen els noms d'aquests mestres: Leonard Vitrac i Francesc Gabiac, els quals són esmentats com a mestres de cases i picapedrers. La procedència d'aquests dos operaris devia ser el regne de França.

El contracte de l'any 1622 ens possibilita de conèixer la construcció de diversos elements de l'interior de la capella, alguns dels quals no s'han conservat fins als nostres dies. Així, sabem que a mesura que amb la pedra procedent del Talladell s'anava pujant les parets, es construï una escala de caragol. A més, a la part superior, s'hi féu un portal que donava accés a una sala situada sobre la sagristia. També es bastí un balcó que mostrava una finestra limitada per dues pilastres i la llinda (*Document número 33*).

¹⁸. Joan d'Erill era fill de Francesc d'Erill i de Constança de Merlès. Es casà tres vegades i va morir l'any 1638.

El 20 de febrer de 1623, les parets de la capella ja estaven a punt d'assolir els quaranta pams d'alçària, per la qual cosa dins de poc temps el compromís dels *fabricers* acabaria, d'acord amb els pactes establerts l'any 1620, però, abans de cessar en el seu càrrec, Francesc de Cunyat volgué contractar la cornisa, obra que considerava «de molta importància» (*Document número 34*).

La pedra d'aquesta cornisa la picà Francesc Gibrac –potser és el mateix picapedrer esmentat, anteriorment, amb el nom de Francesc Gabiac– entre el mes de febrer i el mes d'agost d'aquell any 1623. El mestre cobraria cinc sous i cinc diners per cada pam de cornisa, però restaria obligat a col·laborar en la seva col·locació a canvi que se li fes la despesa. La pedra necessària per a la cornisa es trobava davant la pescateria de la vila, al costat, doncs, de l'església, i havia estat ja «esborrassada». El text ens confirma que la traça de l'obra l'havia fet el mestre Josep Ferrer (*Document número 35*).

Després de la retirada de Francesc de Cunyat, sembla que Josep Balmes quedà com a únic *fabricer* de la capella del Santíssim Misteri. Si bé intentà tirar les obres endavant i, fins i tot, hi esmerçà diners propis, els treballs aviat restaren parats per manca de recursos (*Documents número 36 i 37*).

Al començament de l'any 1627, trobem un altre *fabricer* de la capella del Santíssim Misteri: Onofre Ortís. Les obres s'havien reprès, però la mala situació econòmica persistia, ja que la manca de diners feia preveure que aviat caldria acomiadar els mestres que hi treballaven. De moment, però, el consell de vint-i-quatre cerverí, amb penes i treballs, aconseguí esmerçar-hi alguns diners (*Document números 38 i 39*).

Uns documents de l'any 1628 ens permeten suposar la causa del cessament –forçat o voluntari– de Josep Balmes com a *fabricer* de la capella del Santíssim Misteri: la impossibilitat de poder pagar els mestres de les obres. Sortosament un fet providencial resoldria la qüestió: una persona devota del Santíssim Misteri s'oferí a pagar les despeses de la construcció del portal de la capella a canvi que l'esmentat Josep Balmes no restés obligat a satisfer el deute contret, sinó que l'import d'aquest deute fos pagat amb les caritats que serien donades a l'obra de la capella, oferta que fou acceptada (*Documents número 40 i 41*). Desconeixem el nom d'aquesta persona que es comprometé a satisfer l'import del portal de la capella i que va voler romandre en l'anonimat.

En canvi, sí que sabem que el dia 17 de juliol de 1629 els paers de Cervera comunicaren a Joan Picó que feia falta una peanya per a col·locar el sagrari que

ell havia enviat de Nàpols per a la capella del Santíssim Misteri. Malgrat que hi havia alguns cerverins disposats a assumir el cost d'aquesta peanya, els paers, abans de prendre una decisió, esperarien a rebre la resposta de l'il·lustre cerverí (*Document número 42*).

Rehabilitat, doncs, Josep Balmes, el dia 13 del mes d'agost de 1629 es presentà davant la comunitat de preveres i els féu la proposta següent: atès que la seva fervorosíssima devoció al Santíssim Misteri feia que desitgés veure acabada la capella que s'estava construint, si l'admetien com a donat d'aquesta capella, li assignaven un salari suficient per a poder viure i acceptaven que, posteriorment, el seu cos fos enterrat a la susdita capella, ell es comprometia a netejar i encendre les llànties de la capella, a mantenir aquest espai escombrat i sense pols, a donar pa, vi i llum als sacerdots que dirien missa a l'altar de la capella, a fer reconstruir la sagristia de l'església de Santa Maria, la qual havia estat afectada per les obres de la capella, i a fer construir tant la sagristia de la capella del Santíssim Misteri com una casa al costat d'aquesta capella, amb cisterna i d'acord a la traça que li seria donada, la qual li serviria d'habitatge. A més, es comprometia a lliurar, quan li fossin demanats, els mobles, els diners, les joies, les robes, l'or, la plata, els quadres, les sedes i totes les altre coses que es trobessin en el seu poder. Considerant que la petició era «cosa greu i de molta consideració», de moment fou nomenada una comissió per a estudiar la proposta (*Document número 43*).

Transcorreguts alguns dies i estudiada la proposta, la comunitat de preveres decidí acceptar la petició formulada per Josep Balmes (*Document número 44*). El mes següent, però, davant les protestes d'alguns eclesiàstics que al·legaven que seria «cosa indecent» que Josep Balmes hagués de passar per l'església per a portar les seves provisions a la casa projectada, l'esmentat Josep Balmes no solament acceptava de viure en una altra casa, sinó que, a més, es comprometia a fer construir la reixa i la balconada per a encendre les llànties de la capella i pagar-ho tot dels seus propis diners. La comunitat de preveres, reunida de nou, acordà aprovar aquesta nova proposta (*Document número 45*).

Un document de l'any 1630 ens dona una notícia interessant: el nom de dos mestres de cases que intervingueren en les obres de la construcció del portal de la capella del Santíssim Misteri. Així, sabem que aquests dos mestres foren Rafel Ferrer, de Cervera, i Guillem Lacosta, de Bellpuig (*Document número 46*).

Josep Balmes degué tirar endavant amb els seus projectes, ja que, aquell

any 1630, va aconseguir que el consell de vint-i-quatrena cerverí li donés dos trossos de ferro per a fer la balustrada –la reixa– de la capella (*Document número 47*). En canvi, no va ser possible que l'esmentat consell autoritzés, tal com ell demanava, la construcció d'un sostre de fusta daurada que havia de servir de sobrecel al monument de la capella (*Document número 48*).

Important degué ser, per a Josep Balmes, que, l'any 1631, el consell de vint-i-quatrena el facultés per a poder fer continuar la causa existent entre la vila de Cervera i la dels Prats de Rei i destinar a les obres de la capella del Santíssim Misteri els diners que poguessin provenir d'una sentència favorable en aquesta causa (*Document número 49*).

A l'inici de l'any 1632, la capella del Santíssim Misteri ja estava a punt de ser enllosada. Amb la finalitat que s'hi pogués fer sepultures quan convingués sense haver de trencar el paviment, la comunitat de preveres acordà que hi fossin fetes tres boques, encara que, de moment, no s'hi construiria cap sepultura (*Document número 50*).¹⁹

Al final del mes d'abril de 1633, la capella del Santíssim Misteri ja es trobava acabada. Només calia traslladar-hi la relíquia que es guardava a la capella de Sant Nicolau, dins la mateixa església de Santa Maria. Semblava oportú, però, que, amb motiu d'aquest trasllat, s'organitzessin unes grans festes i així fou fet per una prohomenia que acordà que aquestes festes fossin celebrades els dies 14, 15 i 16 del mes de setembre d'aquell any.²⁰ Josep Balmes continuava sent esmentat com a *fabricer* de la capella (*Document número 51*).

No tothom, però, estava satisfet de la manera que havia quedat la nova capella. Algunes persones creien que el presbiteri no era suficientment alt i això faria que no es pogués veure bé el sacerdot quan diria la missa. Les autoritats cerverines decidiren fer venir dos mestres per tal de veure si el presbiteri d'aquesta capella havia estat construït de forma correcta i disposaren que, en cas que calgués fer alguna modificació, aquesta no fos realitzada fins que s'haguessin celebrat les festes projectades (*Document número 52*). No sabem si van venir els mestres ni tenim notícia que hagués estat aixecat, en aquell temps, el presbiteri.

¹⁹. Hom rectificava, doncs, l'acord pres l'any anterior de fer-hi «dos carners grans amb quatre boques» (AHCC, Fons de la Comunitat de Preveres, *Consells*, 1610-1645, f. 206).

²⁰. Sobre aquestes festes, hom pot veure: Pere GISCAFRE, *Triunfo del Santo Misterio de la Vera Cruz de la villa de Cervera*, Barcelona, 1634, fs. 74v-116.

Ja hem esmentat anteriorment, en parlar de la unió de la capella exterior del Sant Esperit amb l'església de Santa Maria, que, quan l'any 1634, Francesc Horacio, escultor de Sarraí, contractà la construcció de les finestres d'alabastre del cimbori d'aquesta capella, anomenada aleshores del Santíssim Sagrament, s'estipulà que aquestes finestres havien de ser similars a les que hi havia al cimbori de la capella del Santíssim Misteri. Sabem, doncs, que les finestres del cimbori de la capella del Santíssim Misteri eren d'alabastre (*Document número 53*).

Com el lector haurà pogut observar, gairebé tota la informació que hem donat sobre la capella del Santíssim Misteri ha estat extreta d'una part dels textos documentals que oferim transcrits en aquest mateix treball. Ara, però, com a complement, creiem que resultarà d'interès conèixer una descripció d'aquesta capella publicada l'any 1634. Recentment, doncs, estrenada la capella. El text, entre altres coses, diu el següent:²¹

«Ahondándose, pues, la capilla antigua, creció tanto que puede servir casi de iglesia, porque tiene todos los cumplimientos que se pueden desear: coro, sacristía, tribunas y aun casa muy acomodada. La obra toda es de sillería muy lisa e yqual. Sobresalen a los lados, en buena correspondencia, unas medias columnas que, assentadas sobre sus pilastres, suben yguales hasta la cornisa, que en proporción es ancha y bien labrada, de allí arrancan los arcos de la bóveda y las faxas con lindos laços, encuentros, molduras y ñudos que la hermosean mucho, en medio su simborio muy proporcionado por donde le entra toda la luz, sin que le falte ni sobre, como pide la capilla de tanta devoción. La portada de la capilla es suntuosa, columnas, pedestrales, chapiteles, lintel, todo de piedra muy bien labrada, por definición un bellissimo escudo con corona real gravado en medio el Santo Mysterio, y una tribuna que con sus balustrillos haze obra maravillosa y sirve a dos manos, para la iglesia y para la capilla, y tan grande que puede servir de coro. Toma lo ancho de la portada todo el medio del cruzero y liga tan bien con el cuerpo de la iglesia que no parece que han añadido capilla sino una nueva iglesia, que tan buen güesped como el Santo Mysterio no avía de añadir sino nuevo lustre ni la villa avía de hazer menos que iglesia entera y assí a sido, que aunque allí se celebrassen los oficios solennes podía todo el pueblo gozar dellos. Esto es algo de la architectura

²¹. GISCAFRÈ, *Triunfo del Santo Mysterio...*, fs. 72-73v.

de la capilla que, contado y sumado todo lo que se ha gastado en ella, passa de diez mil ducados».

«Acabado el edificio todo fue tratar con toda la prissa possible de poner a punto la capilla para recibir tan grande señor y güesped. Lo primero fue assentar en ella un grande y hermoso tabernáculo o sagrario que el alcayde luán Picón embió de Nápoles para este efeto. Es rica pieça, assí de pinzel como de talla. Assentose sobre un vistoso pedestral, no del todo en el hondo de la capilla sino de manera que queda passo franco y espacioso para dar una buelta entera y rodealle, porque a una y otra parte tiene la mesma correspondencia. Aquí esta reservada la santa reliquia debaxo de quatro llaves con la magestad devida y seguridad necessaria. Enbió, assimismo, un frontal y casulla de riquísimo brocado carmesí y todo el adreço del altar y otras cosas curiosas de las muchas que ay en la ciudad de Nápoles, donde a muchos años sirve a su magestad en el oficio de alcayde del parque. Imitó su piedad otro hijo de la villa luán Guiu, mercader, y dexó veynte y quatro cirios de cera blanca que estén alrededor del sagrario y ardan quando se saca y muestra la santa reliquia y quel antiguo crucifixo de la capilla con dosel rico y con cortinas de damasco carmesí, éste sobre el sagrario, y todo añade no pequeña magestad y grandeza. Instituyó tanbién una missa cotidiana y puso una lámpara muy buena».

«Con ésta son seys las que ahora arden delante el Santo Mysterio pendientes de un balcón bolado y dorado que, assentado sobre la corniza, rodea todo el altar y le da mucha gracia. Alrededor se ha puesto un rexado dorado para que nadie pueda llegarse al altar y esté con gran decencia, curiosidad y aseo. En la portada grande de la capilla assentaron una rexa de hierro curiosamente labrada para que sirviesse de adorno y, juntamente, defiendese la entrada para seguridad de la santa reliquia, y con esso quedó la capilla a la medida del desseo de todos, que fue assegurar su tesoro y, juntamente, descubrir el afecto y devoción que tienen a su Santo Mysterio».

Ja hem dit abans que alguns dels elements que foren obrats a la capella del Santíssim Misteri no han pogut arribar als nostres dies. Per conèixer-los millor, llegim, ara, el que deixà escrit sobre aquesta construcció, l'any 1890, un altre autor:²²

²². DALMASES, *Guía histórico-descriptiva...*, ps. 334-335.

«Es toda de sillería, finamente labrada, de estilo indefinido, pero severa y elegante. Tiene de largo 15 metros, 8 de ancho y 13 de altura. Una airosa cúpula, con ventanales, le comunica belleza y luz. Constituía antes el ingreso una portada de piedra, adornada con columnas y en el centro de la cornisa el escudo del Santísimo Misterio, timbrado con una corona real. Encima y en el espacio que mediaba hasta la pared de cierre de la capilla por aquel lado había una tribuna. Esto le quitaba visualidad y se procedió acertadamente derribándola y dando al portal la misma altura que tienen las restantes capillas del templo. Por la misma razón se quitó una galería que encima de la cornisa circuía el ábside, de la cual pendían seis lámparas de plata. El altar, situado como hoy en el centro de aquél, era más sencillo; lo principal: el rico tabernáculo o sagrario que mandó, junto con un riquísimo frontal, una casulla de brocado carmesí y otros ornamentos, el alcaide del parque de Nápoles, D. Juan Picó, natural de Cervera; tenía, encima y bajo dosel carmesí, la imagen del Crucificado. El conjunto resultaba pobre, por cuyo motivo se emprendió el año 1789 la construcción del bellissimo y suntuoso altar actual, en forma de templete; todo él de ricos mármoles y jaspes de Tarragona, Tortosa y Sarreal. Si no todo, por lo menos los cuatro ángeles son obra del escultor cervariense Jaime Padró. Primeramente adornaban las paredes un Apostolado de mérito regular, algunos de cuyos lienzos vemos hoy en la sacristía; después las tapizaron los ricos paños de terciopelo carmesí galoneado de oro que hoy cubren las columnas de la iglesia en las grandes solemnidades, con más ostentación que buen gusto; al quitarse, se dio a las paredes y bóveda una capa de estuco y pintura, imitando jaspes, y finalmente, ya por sus muchos desconchados como por no permitir destacara el altar, se encomendó su actual decoración polícroma a los hermanos Oromí, quedando más airosos en la parte decorativa que en los seis cuadros con temas alusivos al misterio de la cruz. Se inauguró, con el monumento, el Jueves Santo, día 29 de marzo de 1888».

10. La construcció d'un sagrari per al santíssim sagrament (1637-1643)

Ja hem dit anteriorment que la capella del Sant Esperit fou anomenada després del Santíssim Sagrament. Aquest canvi de nom degué produir-se perquè a la capella esmentada hi eren guardades les hòsties consagrades dins del sagrari que hi havia. L'any 1637, però, considerant que aquest sagrari era massa «pobre» i aprofitant l'estada a Cervera d'un escultor, fill de la població, anomenat

Onofre Sala, els paers proposaren al consell de vint-i-quatre que aprovés la construcció d'un nou sagrari (*Document número 54*). Malgrat que l'esmentat consell acordà donar vint lliures per a la susdita finalitat, no sembla probable que, en aquell temps, fos construït un nou sagrari per al santíssim sagrament.

Això ho diem perquè quan realment la construcció d'un nou sagrari per al santíssim sagrament resta documentada és a partir de l'any 1642. En efecte, el dia 22 de març d'aquest any, se signaren uns pactes mitjançant els quals l'escultor cerverí Francesc Puig contractava la realització de l'obra, la qual seria feta d'acord amb una traça que es donà a l'escultor. Aquest sagrari, que seria fabricat amb fusta d'àlber, tindria nou pams de alçària i sis d'amplària i seria acabat abans de la festa de Nadal d'aquell mateix any 1642. El seu import fou fixat en cent lliures, pagadores en diversos terminis (*Document número 56*).

Una vegada enllestit en nou sagrari, hom pensà en daurar-lo. Aquesta tasca la féu el cerverí Bernat Tàpies, d'acord amb un contracte que signà el dia 27 d'agost de 1643. Així, el daurador es comprometé a tenir la feina feta el dia de Nadal d'aquell any a canvi de rebre cent deu lliures en diverses pagues (*Document número 57*).

11. La construcció de dues grades per a l'altar major (1642)

A l'inici de l'any 1642, el fuster cerverí Pere Joan Gener contractà la construcció de dues grades per a l'altar major de l'església de Santa Maria. L'obra seria feta amb fusta d'àlber i contindria candelers i figures de *bulto*, tot d'acord amb la traça que el mateix fuster havia dibuixat. El conjunt es trobaria acabat el dia de Pasqua de Resurrecció d'aquell any. El preu d'aquesta obra fou establert en trenta lliures (*Document número 55*).

Sembla, però, que Pere Joan Gener no portà a terme la realització de l'obra compromesa. Almenys, així ho fa creure un document de l'any 1649, mitjançant el qual els obrers de l'església de Santa Maria donaven un mes de temps a l'escultor cerverí Francesc Puig perquè acabés l'obra de les grades, la qual comprenia l'elaboració d'unes imatges d'àngels, que devien ser les figures de *bulto* esmentades en el contracte de l'any 1642 (*Document número 58*). La guerra dels Segadors degué ser la causa d'aquestes dificultats que retardaren considerablement la construcció de les grades.

Textos documentals

1

1502. Cervera

Joan Gavà, mestre de cases, de Cervera, contracta la realització de diverses obres al terrat i al sòl de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

Arxiu Històric Comarcal de Cervera (= AHCC), Fons Municipal, Obreria, Església de Santa Maria, paper solter.

Ihesus

Capítols fets e concordats entre los magnífichs senyors de pahers e tals obrés e mestre Johan Gavà, mestre de cases, de la vila de Cervera, sobre la obra fahedora en lo terrat de la sglésia major de la vila de Cervera.

Primerament és stat concordat que lo dit mestre Johan Gavà aga a fer enpits de guix e pedra semblant del que ja hi és, ço és, del entrant del dit terrat fins al endret del que ja és fet e altre fins a la creu e après altre enpits fins a la capeleta e altre a la part del mitgjorn semblant, de manera que rest pasatge clos en creu, de l'altària e gruixa del que és fet, e posar ragoles sobre ells e reparar aquells.

Ítem més és stat concordat age a cobrir de teula tot lo terrat de dita sglésia, exceptat la obra nova, ço és, de la capeleta enfora ves lo castell.

Ítem és stat concordat que lo dit mestre Gavà aga a cobrir dita sglésia seguint los vessans que huy té dit terrat e sobre lo enlosat posar terra, tanta com sie mester, e sobre dita teulada aga a posar loses semblants de aquelles que ja hi stan huy en la teulada feta per en Barrufet, ço és, en quiscuna querena una rengua, que són nou querenes, e aquestes loses se agen a posar sobre dites teules ab argamassa e guix mesclat.

Ítem és stat concordat que lo dit mestre Gavà age a tot son càrrech e despesa fer pugar tota la manobra, ço és, guix, teula, terra, pedra, loses, aygua, alt en lo dit terrat de la sglésia, pus la teula tant solament la vila les hi faça portar dins la sglésia major. E l'aygua se age de traure del pou davant la sglésia lo dit mestre Gavà.

Ítem és stat concordat que mestre Gavà aga a recórrer les teulades que ja hi són fetes e adobar aquelles, segons és mester.

Ítem és stat concordat que dit mestre Gavà aga a tornar enlosar lo que és desenlosat, de manera que los empits stiguen sobre dit enlosat.

Ítem és stat concordat que tota la dita obra lo dit mestre Gavà aga a fer bé e degudament e ab tota perfecció, a conexença de n'Anthoni Comalada.

E per tota dita obra lo dit mestre Gavà aga de aver quatorze lliures, pagadores de present tres lliures, lo restant pagaran als qui comprarà lo guix e loses com ho auran portat dins la sglésia e lo que restarà a compliment de dites XIII lliures li pagaran acabada dita obra.

E dita obra aga ésser feta d'ací a Carnestoltes primers vinents, en pena de L lliures.

Ítem és stat concordat que lo dit mestre Gavà age de enragolar tots los clots que són en la sglésia major de Cervera, exceptat sota los banchs, a son cost e despesa, exceptat que la vila li done la ragola dins la sglésia a despeses de la vila, e dita ragola age a

posar ab argamassa e bé, a conexença del dit Comalada, e de dita obra age vint sous, pagadós com aurà fet dita obra dit mestre Gavà.

La predita capitulatió e totes les coses en aquella contengudes són stades ffermades e jurades per los magnífichs micer Pere Karles de Albalat y per en Gabriel Gotssens, pahés, y per en Ffranci Comalada, obrer, per part de la vila e obra, y per mestre Johan Gavà, largament, prometent de tenir e servir les coses en aquella contengudes, etc. Obligarunt paciarii et operarii bona operis ecclesie maioris, etc., et dictus Gavà omnia bona sua, mobilia et inmobilia. Renuntiarunt, etc.

Testimonis en Pere Moni y en Pere Armengou, lauradós, de Cervera.

2

1512, maig, 26?. Cervera

El consell de la comunitat de preveres de Cervera acorda donar facultat a una comissió de preveres perquè puguin tractar amb un fuster la manera de construir les cadires del cor de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons de la Comunitat de Preveres, *Consells*, 1510-1537, f. 28.

Sobre lo fet de les cadires del cor.

Dimecres ha [espai en blanc] de maig fonch prepossat per lo venerable mossèn Jaume Benet de Rius a la venerable comunitat dient: «Molt magnífichs e venerables senyors, les vostres magnificències no ignoren quant vergoyossament estam en aquest cor, e açò per occasió de no aver-hich cadires, segons en senblans esgléssies e clero e comunitat és acostumat de tenir, e açò per decoració de aquells. E, perquè lo servey de nostre senyor ab mayor devoció e repòs se face, he volgut prepossar a vostres reverències soplicant-los que en açò hi vullen molt mirar e deslberar-hi a ffi que ho possem per obra e age conplit recapte si ls senblarà ésser fahedor. Mossèn Lorenç e mossèn Comalada e mossèn Castellar e yo ne avem parlat ha un cert fuster qui serà content de fer he obrar-les de fusta de àlber al modo esta[n] les de Monsarat, axí que vègan e deslberan».

Sobre la qual fon conclòs he deslberat estatim que dites cadires en tot cars del món se facen bé e degudament, enperò que donen facultat als venerables procuradors he priors, ensemps ab mossèn Castellar e mossèn Comalada, que ells o la mayor part de ells que tracten ab lo fuster ha de fer dites cadires e que vegen per quant serà content de fer-les hi encara que se age la mostra del modo les farà e que ho tornen dir a la venerable comunitat perquè ab mayor acort e compliment s'i pugue deslberar e veure e tractar com ni de hon se poran pagar.

3

1512, juny, 14. Cervera

El consell de la comunitat de preveres de Cervera acorda donar facultat als procuradors i els priors perquè puguin pactar amb el fuster Joan Guerau la construcció de les cadires del cor de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons de la Comunitat de Preveres, *Consells*, 1510-1537, f. 28 v.

Sobre lo fet de les cadires del cor.

Dimarts ha XIII de juny fonch prepossat a la venerable comunitat per lo venerable mossèn Pere Johan Lorenc, procurador, dient: «Molt magnífichs e venerables senyors, per vostres magnificències fonch donat càrech pochs dies ha a mon conpay e a mi e als venerables priors, emsemps ab mossèn Pere Castellar e mossèn Anthoni Comalada, que negociàcem tots junts o la mayor part lo fet de les cadires en esta manera, ço és, que parlàssem ab lo mestre ha de fer la obra e que sabèssiem lo que an de costar e que ho tornàcem ací per a molt millor determenar-ne. E, axí, yo he parlat ab lo sènher en Johan Guerau, fuster, que és lo que té ganes de fer aquesta obra, e, axí, el és o serà content de fer aquestes cadires del modo e forma estan les de Monsarat he encara molt millor de fusta de àlber del millor porà trobar. Lo preu vol acuradament són cent e vint-e-sinch liures, les quals CXXV liures vol li sien pagades en esta manera, ço és, que de present li donen cinquanta liures e a miga obra les vint-e-sinch. Les restans XXV liures, acabada la obra».

Sobre la qual prepossició fonch conclòs e deslberat per la mayor part que eren molt contens en aquella manera e que de present donen facultat als sobre dits procuradors e priors que els puxen capitullar ab lo dit Guerau, axí de la manera de les cadires, com de la fusta e pagues, e de qualsevulle altra cossa que a dita obra serà útil e nessesària.

4

1515, setembre, 24. Cervera

El consell de la comunitat de preveres de Cervera acorda que, en relació amb la petició formulada pel fuster Joan Guerau tocant al cor de l'església de Santa Maria d'aquesta població, sigui consultada amb un mestre.

AHCC, Fons de la Comunitat de Preveres, *Consells*, 1510-1537, f. 59 v.

[...].

Ítem més ffonch preposat per lo venerable mossèn Ffrancesch dez Vayll sobre la obra de les quadires dient: «Senyós molt venerable, per lo sènher en Guerau, mestre de les cadires, me a parlat que no pot ffer ffaena en lo cor ffins a tant lo palmar detraç lo cor ffos alsat a livell, com dit mestre los dirà».

[...].

Sobre les cadires per a ffer muntar lo palmar, lo venerable consell digué que ya ere estat prepossat en dies pasats bax en lo cor e que los venerables preveres o la maior part de aquella o remeteren als procuradós e priós e huna promenia, so és, los venerables mossèn Pere Johan Lorenc, procurador, e mossèn Ffrancesch dez Vall e los venerables mossèn Jaume Albessa e mossèn Ffrancesch Ffuster, priós en dit any, e mossèn Benet de Rius, mossèn Pere Castellar, mossèn Pere Johan Cornellana, mossèn Anthoni Comalada e mossèn Christòfol Barruffet, que o mirasen a ses conciències, e per dit consell ffonch deslberat hi aguessen hun mestre com a ell[s] los parie e no se'n leve mà.

[...].

5

1516, octubre, 26. Cervera

El consell de la comunitat de preveres de Cervera acorda donar seixanta lliures al fuster Joan Guerau perquè acabi la construcció de les cadires del cor de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons de la Comunitat de Preveres, *Consells*, 1510-1537, f. 70.

Preposició sobre les cadires ffeta per mossèn Ffrancesch Ffuster, altre dels procuradós, ffonch a XXVI de octubre, any sobre dit, dient:

«Senyós de molta reverència, per lo sènher en Johan Guerau, mestre de les cadires, me a parlat pregàs a les reverències de vosaltres los plagués li donàsem dinés, encara no y ffósem obligats ffins agués acabat l'altra part del cor, però ell no té possibilitat per a donar-y recapte si nosaltres no-l socorem, que per sert no y pot ffer fahena en dites cadires e a y mester temps per aver la ffusta de Barchalona que sie molt bona, que sert ell té gana de servir la comunitat e que la cossa vingue en effecte, però vex no y a remey per la present que no y a dinés e ya los preveres an pagat ya les terces de tot l'any, però vex no auríem recapte sinó li donam dinés. Veyen les reverències vostres que volen que y ffaçam».

Sobre açò la venerable comunitat o la maior part de aquela fforen de parer que de la almoyna de mossèn Roig o de la causa pia vaguen xixanta liures an quitades e volen les esmersar que les prenguen los procuradós a sensal en nom de tota la comunitat e que les donen al dit Guerau per a les cadires e la dita comunitat ne fface sensall a dita causa pia o almoyna de dit mossèn Johan Roig e que digue lo contracte als òbits e que lo obiter que serà aquel any, com donarà comptes, o done dits xexanta sous censals ab càrechs ordinariis, e no y a altre remey per aver compliment dites cadires. E ayxí ffonch ffet e mes en execussió per dits procuradós.

6

1517, abril, 18. Cervera

El consell de la comunitat de preveres de Cervera, atès que les cadires del cor de l'església de Santa Maria ja han estat construïdes, acorda, entre altres coses, que cada prevere sigui a la seva cadira.

AHCC, Fons de la Comunitat de Preveres, *Consells*, 1510-1537, f. 73 bis v.

Proposició sobre lo seure.

A XVIII de abril del any desús dit, per lo venerable y discret mossèn Pere Castellar, prevere, altre dels proms de la venerable comunitat, entre vespres y completes, segons és acostumat, ffonch preposat que, atès y considerat que les cadires són fetes y és estat ordenat, en virtut de una ordinació decretada per lo reverend mossèn Rosell, vicari del senyor bisbe, que quiscun prevere age a seure en sonch [sic] loch, fent-se ofici, y nigú no ocupe lo loch del altre, exceptat a matines racione luminis, sots pena de privació de les distribucions de aquella hora que contrafaran, e dita ordinació fins al dia de huy no-s sie servada per respecte que dites cadires no eren fetes, los plàcie provehir-hi perquè dita ordinació sie servada.

Ffonch deslberat per tota la venerable comunitat, nemine discrepante, que quiscun prevere, fent-se ofici o tenint-se algun parlament o consel en dit cor, age a seure en sa cadira o loch axí com van en la proessó e nigú no se ocupe lo loch del altre, exceptat a matines per rahó de la lum, sots pena de privació de les distribucions de la hora que contrafaran, juxta la ordinació predita, e havent-hi propossició o parlament agen de seure quiscú en son loch, sots pena de un sou, ço és, que los priós de Sant Nicholau agen de fer nom a una misa de Sant Nicholau al tal prevere qui contrafarà, sots pena de excomunicació, la qual supliquen al reverend y magnífich senyor mossèn Galceran de Oluga, oficial del reverendíssimo senyor bisbe, hi vulle passar in hiis scriptum, e lo dit nom agen de fer los priós en les cosses de la confraria y procuradós en les cosses o propossicions de la comunitat, y, axí matex, en les dites propossicions o consells parlen quiscú per orde y nigú no enterompe al altre, sots dita pena de un sou, y, per semblant, lo manador de les mises no sie intromput per nigú en lo manar de dites mises, sots la prop dita pena.

In is [...] sententiam excommunicationis fecimus et promulgamus.

7

1555, març, 11. Cervera

El consell ordinari de Cervera acorda que, si hi ha diners, els paers facin construir uns respallters darrere els bancs on ells seuen a l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons Municipal, Consells, 1555, f. 27 v.

[...].

[*Al marge esquerre:*] Respalleres de la sglésia a ont seuen los paers.

E més ffonch prepossat que les espalleres sían darrere los paers en la esgléssia mayor en què seue[n]. El ffer les espalleres e que mestre Guerau, ffuster, diu que y ha despessa de vint ducats. Que veyen si's deu ffer ho no.

Sobre la prepossició ffeta per los senyors de paers sobre les respalleres a la església mayor detràs hont ceuen los senyors de paers si's ffaran ho no, lo magnífich y honorable consell deliberà y acordà y cometé als senyós de paers que, si tenen diners, que les ffasen dites respalleres.

8

1560, maig, 14. Cervera

Magí Guerau, fuster, de Cervera, contracta la construcció d'uns respallters darrere els bancs on seuen els paers a l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons Municipal, Obreria, Església de Santa Maria, paper solter (Una part del final del text és il·legible a causa d'antigues humitats).

[*Al marge esquerre:*] Sobre les respalleres del cor.

Die XIII madii M D LX.

Sobre les respalleres fahedores en la sglésia maior de la vila de Cervera, detràs les colgues hont acostumen seure los senyors de pahers, a la una part y altra del cor, és

stada feta la concòrdia següent per y entre los honorables mossèn Jaume Giscafrè, Thomàs Fuster y Pere Montornès, obrers de la dita sglésia maior de la dita vila, de una part, y mestre Magí Guerau, fuster, de la matexa vila, de la part altra.

Primo lo dit mestre Magí Guerau pren encàrrech de fer unes respatleres detràs les colgues hont solen seure los senyors de pahers a la sglésia maior, ço és, a cada part de cor, hont són les trones, ço és, del cantó de la paret de cada trona fins junt als respatlers de les cadires dels capellans, y conforme a la obra y respatleres de les dites cadires dels capellans, baxant dites respatleres fins a les colgues que vuy són y seuen dits senyors de pahers, que stigue conforme a les dites respatleres de les dites cadires, segons la altària y baxària de les cadires y colgues. E açò haie de fer de bona fusta de àlber y ben obrada, juxta forma de les dites respatleres dels capellans. Prometent donar dita obra acabada de ací a la festa de Sancta Maria de agost primer vinent.

Ítem los dits obrers convenen y prometen de donar al dit mestre Magí Guerau per la dita obra quinze ducats, valents devuyt liures, pagadores en la forma següent, ço és, de present sis ducats y acabada la obra nou ducats.

Et ideo nos dicte partes, etc. Promiserunt, etc. Obligarunt videlicet dicti operarii bona dicte operis et dictus Guerau omnia bona sua, mobilia et inmobilia, etc. Renuntiarunt, etc. Fiat [cum clausulis?] necessariis, etc. Iurarunt, etc.

Testes sunt [...].

9

1565, març, 20. Cervera

El consell de vint-i-quatrena de Cervera acorda facultar els paers perquè autoritzin la unió de la capella exterior del Sant Esperit amb l'església de Santa Maria d'aquesta població i paguin la tercera part de les obres.

AHCC, Fons Municipal, *Consells de vint-i-quatrena*, 1561-1572, f. 53 v.
[...].

[*Al marge esquerre:*] Mesclar la capella del Sant Sperit ab la sglésia maior.

Més fonch preposat per Symeon Porta, capità del Sant Sperit, com lo capítol de la confraria ha determinat que, si la vila volrà que se passe la capella del Sant Sperit ab la sglésia, se's face, pagant y ajudant-y la vila y la comunitat y la confraria, hattès que la confraria no té possibilitat de pagar-ho tot.

Sobre açò lo dit magnífich consell desliverà y acordà y donà licència y facultat als senyors de pahers que consenten en mesclar la capella del Sant Sperit ab la sglésia maior y que la vila y face adjutori de la tercera part que costarà y sie pres a compte als senyors de pahers.

10

1565, maig, 15. Cervera

Pere Puig, mestre de cases, de Cervera, contracta les obres que han d'unir la capella exterior del Sant Esperit amb l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons Notarial, Cervera, 73, Simeó Porta, *Manual*, 1564-1565, s. f.

Die XV predictorum mensis et anni.

Capitulatio facta et firmata per et inter honorabiles et discretos Symeonem Porta, Franciscum Balmes, notarios, Egidium Rull, sutorem, et Matheum Trilla, agricolam, capitaneos anno currenti et infra scripto venerande confratrie Sancti Spiritus ville Cervarie, ex una, et Petrum Puig, magistrum domorum, dicte ville Cervarie, ex altera, que incipit «Sobre la obra fahedora per la mescla se ha de fer de la capella del Sanct Sperit ab la sglésia major, per y entre mossèn Simeon Porta, etc.», et finit «ab restitució y smena de tots danys y despeses». Que est in bursa. Testes in illa.

11

1569, gener, 10. Cervera

Les autoritats civils i eclesiàstiques de Cervera donen llicència a la confraria dels forasters perquè puguin fer construir un carner davant la capella de l'Àngel Custodi de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons Municipal, *Records i crides*, 1569-1573, s. f.

Licència donada als estrangers de fer un carner davant la capella del Àngel Custodi de la yglésia mayor de la vila de Cervera.

A deu del mes de gener del any mil cinch-cents sexanta-y-nou, en la casa de la paheria de la vila de Cervera, en Joan Vallès, sabater, mayor de dies, Pere Oms, flaçader, y Arnau Gostans, capitans o mayorals, ensemps ab en Pere Arqué, absent, de la confraria dels strangés instruyda en la yglésia mayor sots invocació de la Nativitat de la Verge Maria y del Àngel Custodi, estant personalment constituïts en la casa de la paheria de Cervera, devant la presència dels magnífichs [y] honorables micer Ugo Montaner, Jaume Giscafè y Andreu Tolrà, pahers de la present vila, ensemps ab mossèn Joan Restoll, abcent, y dels reverends mossèn Antoni Miró, rector, mossèn Donat Papió, mossèn Joan Talaveró, procuradors de la venerable comunitat de la sglésia mayor de dita vila, y mossèn Rafel Sotalell y mossèn Nicholau Alzina, priors de la venerable confraria de Sant Nicholau de la dita sglésia mayor de Cervera, y de mossèn Thomàs Texidor y mossèn Pere Montornès, obrers, ensemps ab mossèn Thomàs Fuster y mossèn Miquel Papió, de la dita sglésia mayor, absents, suplicaren y demanaren als sobre dits magnífichs y reverends pahers, rector, procuradors y obrers los fecen mercè de consentir y dar licència de poder fer un carner myanat davant la capella del Àngel Custodi de dita sglésia per effecte de sepultar los confreres de dita confraria. E los dits senyors, vehent la petició ésser justa y consonant a rahó y la cosa ésser de caritat, los consenten licència y facultat de poder fer dit carner ab què moderadament y a coneguda de dits senyors sotarren allí los confreres y que no se atansen als pilars y parets de la dita sglésia y que hayen a fer dit carner voltat de pedra y guix o argamassa, ab dues loses, perquè no pugue donar mala olor. E dits capitans o mayorals, per dita licència, prometen donar un siri a dita obra de pes de quatre lliures. De quibus, etc.

Testes sunt Andreas Guerau et Ioannes Giscafè, virgarii.

12

1584, gener, 11. Cervera

Una prohomenia de Cervera acorda que els paers i priors de la comunitat de preveres es posin d'acord amb la vídua de Lluís de Vilaplana per tal de fer construir, de conformitat amb el testament de l'esmentat difunt, una capella sota l'altar major de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons Municipal, Consells, 1584, f. 16 b.

[...].

[Al marge esquerre:] Capella.

A la qual magnífica y venerable promenia y congregació fonch proposat per los magnífichs senyors de pahers dient ja vostres mercès an hoïda la senyora Vilaplana, mare y procuradora del il·lustre senyor Anthoni de Vilaplana, hereu del quòndam mossèn Loís de Vilaplana, quòndam en la present vila de Cervera domiciliat, com ab molta diligència y qual convé vol donar conclusió y posar per obra la última voluntat del quòndam mossèn Loís de Vilaplana, que dexà en son últim testament de que, ans de pagar ninguns legats per ell en son testament legats, se fabricàs una capella davall del altar major de la sglésia major de dita vila de Cervera, en la qual vol y mane ésser sepultat son cos y en aquella sie posat lo sanctíssim sagrament ab una làntia cremant contínua. E com dita senyora diu haie patits molts grans treballs, axí en plets com en pagar deutes que lo quòndam mossèn Loís de Vilaplana devie, com altrament, que los predits senyors de pahers y priós de dita venerable comunitat qui tenen càrrech de fer fer y fabricar dita capella sien servits de acomodar-la de tal manera que lo cost de dita capella pugue pagar ab alguna comoditat, de tal manera que en tot se complesque la voluntat del dit mossèn Loís de Vilaplana y no sie traure-la a ella ni a son fill de sa casa, vists los grans treballs que acercha dels plets tenen, patexen y an patit. Y per so miraran vostres mercès lo que acercha de asò manaran se fasa, que, encara que dits senyors de pahers y priós de la venerable comunitat a soles porien fer y tractar dit negoci, en tot seguiran y effectuaran lo que per vostres mercès serà determenat.

Sobre asò dita magnífica y venerable promenia y congregació acordà y determenà que los magnífichs senyors de pahers y priós de la venerable comunitat qui tenen special càrrech de açò en virtut del testament del dit quòndam mossèn Loís de Vilaplana que tots juncts consulten ab dita senyora Vilaplana y que vegem, tracten y miren ab ella quanta quantitat donarà quiscun any a la present universitat o en poder del clavari de dita vila y, vist ab los mestres lo que porà costar dita capella, ab resolució se aseguren ab la seguretat qual convé de que dins lo més breu temps que poran dita senyora pague la quantitat costarà dita capella o aquella pose en mans y poder, tuta y segura y a hont dits magnífichs senyors de pahers y priós aparexerà y, no volent-ho fer dita senyora de la manera ho deu fer y té obligació, conforme el testament de dit mossèn Loís de Vilaplana, dits senyors de pahers y priós qui tenen poder per dit effecte la compel·lesquen ab los remeys de justícia quals convé, a consell dels magnífichs advocats de la universitat.

[...].

13

1586, octubre, 13. Cervera

El consell de vint-i-quatrena de Cervera acorda que els paers prestin ajut al mestre Sala per tal que la vídua de Lluís de Vilaplana pagui les quantitats indicades en el contracte de la construcció d'una capella sota l'altar major de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons Municipal, *Consells de vint-i-quatrena*, 1585-1586, f. 23 v.

[...].

[Al marge esquerre:] Mestre Sala.

Més demane mestre Sala que los senyors de pahers li prestén favor y ajuda de que la senyora Vilaplana los pague lo que està en la capitulació y posaran la mà en la hobra.

Sobre açò dita XXIII^a acordà y determenà que los senyors de pahers los prestén tot aquell favor y ajuda que sie menester, de tal manera que dita obra vingue a son degut fi.

[...].

14

1587, abril, 18. Cervera

El consell de vint-i-quatrena de Cervera no pren cap acord sobre la proposta feta pel mestre Sala en relació amb la construcció d'una capella sota l'altar major de l'església de Santa Maria d'aquesta població

AHCC, Fons Municipal, *Consells de vint-i-quatrena*, 1587-1604, f. 8 v.

[...].

[Al marge esquerre:] Capella sota lo altar maior.

Més fonch preposat per mestre Sala, mestre de cases, dient que ell ab sos companyons tenen scomunicada la senyora Vilaplana y ella se'n vol exemir; que sien servits de donar orde que la senyora pac y ells puguén passar la obra avant; ho[n] no, que-ls fassen cancel·lar lo acte.

Sobre açò lo magnífich consell deliberà y acordà [espai en blanc].

[...].

15

1588, març, 17. Cervera

Una prohomenia de Cervera acorda que sigui començada la construcció d'una capella sota l'altar major de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1487-1488, f. 76 v.

[...].

[Al marge esquerre:] Capella.

Més fonch preposat que mestre Saule y mestre Sala, mestres de cases, volen comensar la capella sota lo altar de la sglésia maior, conforme està capitulat ab la senyora Vilaplana, y volien comensar y tenen donades molt poques fermansses y porie's seguir algun gran dany, fent moviment algú dels pilars, que no y bastarie res a reparar. Lo que determinen si la comenssaran o no.

Sobre açò la magnífica promenia deliberà y acordà que's passe avant la obra fins a tant se veye clarament que y agués perill.

[...].

16

1588, març, 23. Cervera

Els paers de Cervera demanen al bisbe de Vic que els confirmi la llicència per a poder construir una capella sota l'altar major de l'església de Santa Maria.

AHCC, Fons Municipal, Obreria, Església de Santa Maria, paper solter.

Al il·lustríssim y reverendíssim senyor lo senyor bisbe de Vich.

Il·lustríssim y reverendíssim senyor.

Per lo quòndam mossèn Lloís de Vilaplana, donzell, en la vila de Cervera domiciliat, fonch en son últim testament dexada caritat per a obs que's fes una capella sota del altar maior de la sglésia maior de aquesta vila, conforme a la que s'és feta en la sglésia del Pi de la ciutat de Barcelona, l'ereu del qual, per complir dita voluntat y llegat, y los marmesors, que són los priors y procuradors de dita sglésia y nosaltres, de dita voluntat y dispositió, ja anys ha donàrem la fàbrica de dita capella a uns mestres y nostres predecessors obtingueren licència del reverendíssim senyor don Pedro de Aragó, predecessor de aquexa catedral de vostra reverendíssima senyoria, la qual licència, pensant que la avien obtinguda en scrits, quant és vingut a voler-la veure y mirar, que ja los mestres comensaven dita obra, no s'és trobada en scrits. Informat-nos ab los pahers passats que leshores eren, nos han referit com, essent assí dit olim senyor bisbe de Vich, de paraula los donà dita licència, dient que no necessitaven en scrits sinó que passassen son designe y obra avant. Ab tot, nos ha aparegut demanar a vostra senyoria reverendíssima fos servit de confirmar-nos dita licència y de nou, en quant menester fos, concedir-la, per ésser tant bona obra y pia y en alment y auctoritat de dita sglésia y del culto divino, y aquesta universitat lo y regratiarà hi u pendrà en peculiar compte y mercè. Sie la inmenssa bondat en protectió y custòdia de vostra reverendíssima senyoria y en augment de stat. De Cervera, a 23 de mars 1588.

Il·lustríssimo y reverendíssimo senyor, besa la mà a vostra reverendíssima senyoria, los pahers de la vila de Cervera.

17

1588, maig, 12. Cervera

Una prohomenia de Cervera acorda que la capella situada sota l'altar major de l'església de Santa Maria d'aquesta població sigui acabada de la manera que indica la traça.

AHCC, Fons Municipal, *Llibre de Consells*, 1487-1488, f. 88.

[...].

A la qual magnífica promenia fonch preposat per dits senyors de pahers dient com veuhen són assí mestre Joan Saurina, mestre Francesch Oliveres, mestres de fusta, mestre Jaques, mestre Marc Novell y mestre Anthoni Perelló, mestres de cases, y experts

elegits per semblant promenia per a mirar y veure en lo tou del altar maior de quina manera, modo y proportió se a de fer la capella sota lo altar. Los quals són assí per fer relatió y mostrar la trassa del modo se a de fer, que per so veyen y hoyen aquells y, hohits, que determinen lo fahedor.

Sobre açò la magnífica promenia deliberà y acordà, hoïts dits mestres y vista la trassa per ells feta y amostrada del modo los apar se a de fer dita capella, fent emperò assò sens prejudicis, novatió ni derogatió de la capitulatió feta y firmada entre mestre Joan Saule y mestre Anthoni Joan Sala, de una part, y la senyora Vilaplana, de la part altra, que la acaben del modo an trassat.

18

1588, maig, 13. Cervera

El consell ordinari de Cervera acorda que es continui l'obra de la capella situada sota l'altar major de l'església de Santa Maria d'aquesta població de la manera que indica la traça i que el mestre Jaques sigui el sobreestant de l'obra.

AHCC, Fons Municipal, Consells, 1487-1488, f. 89 v.

[...].

[Al marge esquerre:] Capella.

Més fons preposat per dits senyors de pahers dient que com saben lo tou de la capella de la sglésia és fet y mestre Sala y mestre Saule, volent passar avant la obra, digueren que fessen mirar aquella per a què poguessen treballar y, axí, ajuntaren mestres experts, qui són mestre Jaques, mestre Novell, mestre Anthoni Perelló, mestres de cases, mestre Saurina y mestre Francesch Oliveres, per a què mirassen dita obra y trassassen aquella y fessen relatió del que se a de fer, los quals ho an fet y mirat y trassat y portaren assí la trassa y volen ser pagats. Que determinen lo fahedor.

Sobre açò lo magnífich consell deliberà y acordà que la capella y obra de aquella passe avant, conforme an trassat mestre Jaques, mestre Novell, mestre Perelló, mestre Saurina y mestre Oliveres, mestres experts elegits per fer dita visura y trassa, de tal manera que estigue ab art y conforme lo lloc requerex, y que, al temps se farà dita obra, que sie sobrestant de aquella y que y mire lo dit mestre Jaques y que, de aquexos treballs, que los senyors de pahers lo paguen de tot allò que'ls aparà, dexant-ho a la discretió de aquells, y que s'i fassen tantes spilleres com fer-s'i pugen y, als mestres que an feta la trassa, que'ls sie donat, ço és, a mestre Jaques vint sous y als altres vuit sous a quiscú.

19

1588, juliol, 27. Cervera

El consell ordinari de Cervera acorda que, si durant dos dies la senyora Vilaplana no paga les obres de la capella situada sota l'altar major de l'església de Santa Maria d'aquesta població, es demani al veguer que impedeixi treure blats i altres coses de les propietats de l'esmentada senyora.

AHCC, Fons Municipal, Consells, 1487-1488, f. 99 v.

[...].

[*Al marge esquerre:*] Capella.

Més fonch preposat per mestre Alegre dient que lo negoci de la capella se diferex de fer per xucarreria de la senyora Vilaplana, que per so sien servits de fer que ab tot effecte passe avant, que està ab gran vergonya de la universitat.

Sobre açò lo magnífich consell deliberà y acordà que los senyors de pahers, com ha marmessors, aguarden dos dies y, no pagant, procuren que lo senyor veguer fasse manament a Casavall no dexe traure blats ni altres coses de casa y, axí matex, a Copons, a Durban y Balcerell.

20

1588, octubre, 29. Cervera

Una prohomenia de Cervera acorda que els graons per a baixar a la capella construïda sota l'altar major de l'església de Santa Maria d'aquesta població i els graons per a pujar a l'altar esmentat siguin de forma rodona.

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1487-1488, f. 107 v.

[...].

[*Al marge esquerre:*] Grahons de la capella.

A la qual magnífica promenia fonch preposat per dits senyors de pahers que ja saben com la capella del altar maior és ja voltada. Falten-hi los grahons de bax y los de fora per entrar en lo altar maior. Que determinen si's faran redons o quadrats. Que ho determinen.

Sobra açò la magnífica promenia deliberà y acordà que los grahons, axí los de bax de dins la capella y los de fora per pujar al altar maior, que·ls fassen redons y a tom redó.

21

1588, desembre, 3. Cervera

El consell ordinari de Cervera acorda que es deixi cinquanta lliures als mestres Sala i Saule, constructors de la capella situada sota l'altar major de l'església de Santa Maria d'aquesta població, i que l'esmentada capella sigui acabada abans de Nadal.

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1487-1488, f. 112 v.

[...].

[*Al marge esquerre:*] Sala y Saule.

Més fonch presentada una supplicació per mestre Sala y mestre Saule del tenor següent, aserca de la obra de la capella.

Sobre açò lo magnífich consell deliberà y acordà que ab bona seguretat los den cinquanta lliures, ab que les agen de tornar dels primers dinés rebran de la senyora Vilaplana, y la capella que de aquí a Nadal que la acaben.

22

1589, febrer, 25. Cervera

Una prohomenia de Cervera no pren cap acord sobre la proposta feta pels paers en relació amb la col·locació de reixes davant l'altar major de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1589, f. 24.

[...].

A la qual magnífica promenia fonch preposat per dits senyors de pahers dient que ja saben y veuen com la capella sota del altar maior és acabada y lo altar maior està desfavorit sens rexes y a la obra y ha dinés. Que sien servits determenar que s'i posen les rexes y de quina manera se faran.

Sobre açò la magnífica promenia deliberà [*espai en blanc*].

23

1589, març, 2. Cervera

El consell de vint-i-quatrena de Cervera acorda afavorir amb cinc lliures els devots que volen instituir la confraria de la Sang de Jesucrist a la capella situada sota l'altar major de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons Municipal, *Consells de vint-i-quatrena*, 1587-1604, f. 43 v.

[...].

[*Al marge esquerre:*] La confraria de la Sanc de Jesucrist.

Més fonch preposat per dits senyors de pahers com alguns devots de la sanch de Jesuchrist ne volrien fer una sancta confraria com ha en Barcelona y altres parts y demanen la capella nova de sota del altar y, com lo fundador de aquella vulle estigue allí lo sant sagrament, que veyen lo fahedor.

Sobre assò lo magnífich consell deliberà y acordà que los senyors de pahers que-ls afavoresquen fins en sinch lliures.

[...].

24

1589, març, 13. Cervera

El consell de la comunitat de preveres de Cervera acorda afavorir de la manera que pugui els devots que volen instituir la confraria de la Sang de Jesucrist a la capella situada sota l'altar major de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons de la Comunitat de Preveres, *Consells*, 1561-1609, f. 448 v.

[...].

[*Al marge esquerre:*] Sobre lo que demanen alguns devots per la institutió de la confraria de la Sanc de Jesucrist.

Dit dia y any, en dit loch y ora, fon proposat per mossèn Luís Porta, procurador: «Molt reverents senyors, así m'an donat una informatió per part de alguns devots que volen y tenen devotió de instituir una confraria de la Sanc de Jesuchrist en aquesta església y volen lo parer y voluntat de la venerable comunitat y que-ls afavorem y

senyalem una capella per a poder-y fer retaule y insígnia de la dita confraria y que tenen tractat los magnífichs pahers los donaran la capella nova deval del altar major y que la comunitat fos contenta que, ultra de aquella capella, pugen posar en la capella del Sant Misteri les insígnies de la dita confraria y, també, fins que tinguen casa, la comunitat sia contenta que la nit del dijous sanct los disziplinats se pugen vestir y, a la tornada, recolir en la casa del Sant Misteri, perquè, com venen fadigats, tenen nesessitat de tenir un loch y apartament per a poder confortar y donar repòs als tals penidents y asò los supliquen carísimament, puys la devotió és sancta».

Sobre lo qual proposat fon determinat per lo venerable consell que, ab tot lo que la comunitat los puga afavorir per la tal devotió, o fasen y lo que diuen que los senyors de pahers los dexteran la capella nova ne són molt contents y, també, que la casa del Sant Misteri per aquesta nit del dijous sanct tant solament los sia dexada per lo descans dels tals penitents. Però, ab lo posar insígnies de la confraria a la capella del Sant Misteri, que no's fase, per causa que aquella capella és de la confraria de Sant Nicolau y és nostra confraria y ja està ocupada per dita confraria y ornaments y a ells los baste la capella nova, que alí poran y tenen loc per tot lo convenient a la confraria volen instituir. De la qual determinatió manen se fase la present memòria continuada per mi Joan Talaveró, rational, dia y any sus dits.

25

1589, novembre, 19. Cervera

Una prohomenia de Cervera acorda que els paers intervinguin en un fet relacionat amb la capella construïda sota l'altar major de l'església de Santa Maria d'aquesta població, el qual ha estat denunciat pel mestre Sala.

AHCC, Fons Municipal, Consells, 1589, f. 129 v.

[...].

[Al marge esquerre:] Capella.

Més fonc preposat per mestre Sala, mestre de cases, dient que lo senyor Vilaplana li a posat lo negoci de la capella a plet en Vich, que determinen lo fahedor, y que an mes scriptures y fets actes, lo que és prohibit.

Sobre açò la magnífica promenia deliberà y acordà que los senyors de pahers se entrameten qui ha posades lletres ni actes venint de Copons, que és junt Agolada y als Prats, y, trobat, que sien trets de la vila.

26

1606, octubre, 2. Cervera

Pere Fabregat, fuster, de Cervera, contracta la construcció de la tribuna del cor de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons Municipal, Obreria, Església de Santa Maria, paper solter.

[Al marge esquerre:] La tribuna sobre lo portal del cort.

Die secunda mensis octobris anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo sexto. Sobre lo preu fet donen los senyors Raphael Papió, Joan Ninot, Joan Balaguer y

Andreu Guiu, obrers lo corrent any de la present vila de Cervera, de una part, ab en Pere Fabregat, fuster, de la mateixa, de la part altra, de la fàbrica de una tribuna se ha de fer sobre lo portal del cor de la yglésia maior de la present vila de Cervera, per y entre les dites parts són estats fets, pactats y jurats los capítols y pactes següents:

1. Primerament se han de fer dos pedestals de fusta macissa per assentar en aquells dues columpnes ja obrades, accepto la una part, los quals pedestals ha de obrar dit Fabregat conforme requereix la obra de les columpnes, y també a de acabar les columpnes, y aquelles ab los pedestals ha de assentar al entrant del cor a mà dreta y esquerra, appegades ab lo rench de les cadires més baixes, en lo loch hont li dessignaran los dits senyors obrers.

2. Ítem de paret a paret del cor, travessant sobre les columpnes, ha de passar un fust de quoranta-vuyt palms de larch y de gros lo que la fortaleza de la obra requereix, lo qual ha de estar juntat ab fermessa segons lo art aporte, y aquell, en trenta-quatre palms que han de servir per los passatges, ha de star obrat ab un galse per assentar les baranes de dits passatges, deixant-y camp per hasentar les vases y, de la part de dintre, una mosqueta, y tretze pams que an de servir sota la tribuna de pilar a pilar han de estar obrats conforme lo fust travesser sota la cadireta del orgue, ab un bossell gros, conforme lo que està sota dita cadireta sobreposat.

3. Ítem ha de fer dit Fabregat deu cabirons de setze pams de larch bossellats al[s] cantons y ab un bossell en mig sobreposat y aquestos ha de assentar de la paret respallera del cor fins a la bigua travessera en los passatges.

4. Ítem ha de fer sis cabirons per al mig ab sos bossells als costats y lo bossell de en mig sobreposat corresponent a la obra dels altres per assentar sobre lo portal del cor, los quals han de tenir de llarch a més y a menys conforme lo art requereix per a fer la tribuna sisavada, conforme la trassa, o altrament comparexerà als dits senyors obrés, y, si dit sostre apparrà cobrir-lo de fulla a dits senyors obrers, que lo dit mestre Fabregat ho haie de fer a ses costes y enlistonar-lo.

5. Ítem ha de fer dit Fabregat lo sostre de posts planejades y ben obrades y enlisonades, així del passatge com de la tribuna.

6. Ítem ha de fer dit Fabregat la barana quatre pams y mig de alt assentada ab travessers y entorn ab metxa en les bigues y, de cap a cap, per los empits, rodant la tribuna, una cornissa y alquitrabava [sic] y, baix, al peu de la barana, una vassa, les quals cornissa, alquitraba y vassa han de star obrades com les de la trona o millor, si millor porà, ab una sinteta sobre la vassa a modo de bossell.

7. Ítem en los ànguls de la tribuna ha de posar uns listons de alt a baix ben obrats y als passatges també, en dret de cada cabiró, y en lo camp de la barana dels passatges ha de assentar la talla vella està al respaller de les cadires, si als senyors obrers aparexerà.

8. Ítem a de fer una porta entre les dos cadires per lo portal de la scala, ben obrada, y, si convé ficar-hi lo setial, que ho haie de fer, y tota la dita obra a d'estar acabada ab perfectió de assí per tot lo mes de nohembre primer venidor.

Los dits senyors obrés han de donar tota la fusta serrada al larch que serà menester per dita obra y tot lo que se de fer en ella de forats y guix o faran fer a gastos de la obra

y donaran tota la clavasó y ayguacuyta serà menster y, per les mans de dita obra, prometten donar a dit mestre Pere Fabregat quinze liures, moneda barcelonesa, en la forma apareixerà a dits senyors obrés, de manera que, acabada la obra, serà dit Fabregat acabat de pagar.

Et ideo nos dicte partes laudantes, etc.

27

1620, abril, 22. Cervera

El consell de la comunitat de preveres de Cervera acorda que la capella del Santíssim Misteri de l'església de Santa Maria d'aquesta població sigui feta de pedra sense picar i emblanquinada, a l'interior, i de pedra picada, a l'exterior

AHCC, Fons de la Comunitat de Preveres, *Consells*, 1610-1645, f. 76 v.

[*Al marge esquerre:*] Sobre la fàbrica de la capella del Santíssim Misteri.

Sobre la fàbrica de la capella del Santíssim Misteri.

Dimecres, als 22 de abril de 1620, lo reverent mossèn Pau Carbonell, prevere, prior, després de vespres, se posà al faristol dient: «Molt reverents senyors, moltes persones seculars y eclesiàstiques me han induhít a que me posàs en aquest lloch per a suplicar a vostres mercès se servissen vèurer si serie cosa convenient mudar la determinatió havien fet lo any 1618, quant se determinà de fer capella per al Santíssim Misteri, de que la fessen de pedra picada y del Talladell, en que ara la fessen de tota pedra dins y emblanquinada, com les que s'ussen ara, com és de vèurer en Tarragona, Barcelona y en Nostra Senyora de Montserrat, perquè fent-ho de aquesta manera serà attallar gasto y abreviar lo temps en què se ha de fer y apareixerà millor». A la qual propositió fonch determinat que dita capella se fes dins de tota pedra y defora de pedra picada, conforme està proposat. Lo qual consell fonch continuat per mi Joseph Clos, prevere, rational, dia y any sobre dits.

28

1620, juliol, 22. Cervera

El consell de la comunitat de preveres de Cervera acorda que el sagrari per a la capella del Santíssim Misteri de l'església de Santa Maria d'aquesta població que ha enviat de Nàpols Joan Picó sigui posat interinament en una de les capelles de l'església esmentada.

AHCC, Fons de la Comunitat de Preveres, *Consells*, 1610-1645, f. 80.

[*Al marge esquerre:*] Sobre ha ont posarien lo sacrari envià mossèn Picó de Nàpols per al Santíssim Misteri.

Dimecres, a 22 de juliol de 1620, lo reverent mossèn Pau Carbonell, prevere, prior, se posà al faristol, després de vespres, dient: «Molt reverents senyors, tots vostres mercès saben com lo tabernacle y sacrari del Santíssim Misteri és arribat, lo qual per havui és en casa de mestre Guillem Corberó. Vostres mercès se serviran ordenar ha hont volen lo posen y com». Fonch determinat per la venerable comunitat en que dit tabernacle se aporte assí en la iglésia y que se li serque lloch còmodo per a poder estar

de la manera està enbalat y que per a uns quinze dies se assento en una de les capelles de la present iglésia per a què tot lo poble lo veje per a animar-lo a que ab més facilitat se pugue fer la capella.

29

1620, agost, 2. Cervera

El consell de la comunitat de preveres de Cervera acorda deixar dues-centes lliures a Francesc de Cunyat i Josep Balmes i encomanar-los la construcció de la capella del Santíssim Misteri de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons de la Comunitat de Preveres, *Consells*, 1610-1645, f. 80 v.

[*Al marge esquerre:*] Sobre la fàbrica de la capella del Santíssim Misteri deixaren en mà de mossèn Cunyat y mossèn Balmes.

Diumenge, als 2 de agost de 1620, lo reverent mossèn Pau Carbonell, prior, després de haver dites vespres, se posà al faristol dient: «Molt reverents senyors, tots vostres mercès saben com la fàbrica de la capella del Santíssim Misteri està parada y per ventura molts pensaran que la causa és estada negligència dels fabricés y altres tenien mà en dita fàbrica. Poden estar vostres mercès sertíssims no és aqueixa sinó altra y és que lo reverent mossèn Francesch de Cunyat, altres [*sic*] dels fabricés de dita obra de dita capella, al principi de la coresma prop passada, vehent que los dinés havie esta comunitat consignats per a la dita fàbrica se eren acabats y les charitats havien promès alguns devots no les podien cobrar, determinà de anar a Barcelona per a vèurer si haguere pogut arrebregar algunes caritats entre los fills de esta vila y altres devots viuen en aquella ciutat y, quant fou allí, consultà lo perquè anave ab algunes persones de confiança y li aconsellaren no passàs havant son intent que no ere bona ocasió, puis havien publicades les festes faedores del Santíssim Misteri, perquè no faltarie qui dirie acapten per lo gasto de dites festes, y, donat havís dit senyor de Cunyat del sobre dit, o consultaren assí y respongueren convenie deixar-o per aquella ocasió per les rahons havien donades en Barcelona y, així, scrigueren a dit senyor Cunyat deixàs per altra ocasió dita aplega y, per haver-se fetes dites festes sobre lo segar, assí tantpoc no havem tingut lloch de demanar a ninguna persona charitat alguna, així que sols a parat dita fàbrica per no haver-hi què gastar, ans bé se a gastat més de sexanta lliures del que podien gastar, de les quals, dels diners del priorat, per honra de la comunitat, vist que totom se queixave, havem pagat més de 50 lliures. Les quals coses, vistes per lo reverent senyor Francesch de Cunyat sobre dit y per mossèn Joseph Balmes, han donat un memorial conforme vostres mercès oiran». Lo qual fonch llegit per dit Carbonell, que sucintament conté lo següent:

«Primo que los dits de Cunyat y Balmes se offereixen a fabricar la capella del Santíssim Misteri ab que la reverent comunitat los fasse procura per a poder demanar charitats per a dita fàbrica y aquelles exigir.

Ítem que la part tocant a la iglésia de la aplega fa del blat y altres coses lo reverent mossèn Jaume Tarroja per a dita fàbrica la'ls hajen de donar.

Ítem més que tot lo que per havui se deu als manobres, mestres y ha altres per lo

que se ha treballat en dita fàbrica fins al dia de vui o haje de pagar la comunitat dels diners de la capella, priorat o de allà ha hont ben vist los serà, de manera que no vingue a càrrech de pagar-ho de dits Cunyat y Balmes sinó de la comunitat.

Ítem que, per a què promptament puguen posar mà a la dita obra, demanen a for de censal dos-centes lliures per a temps de tres anys, per les quals lo dit Cunyat se obligue a pagar la penitíó cada any y al cap dels tres anys quitar dit censal per lluitió, del qual hara de present consigne y assigne a dita comunitat, ço és, 33 ducats y mitg deu a dita fàbrica lo senyor Pons Reguer, de la Prenyanosa, per lo preu de dos bous comprà dels priors del present any, com conste ab acte pres per mossèn Hierònim Miró, notari, als 29 de juny prop passat. Més consigne sexanta lliures ha promès lo magnífich consell de vint-y-quatre de la present vila en lo any 1617. Més 80 lliures reste a deure dit de Cunyat de aquelles cent lliures ha promès de charitat per a dita fàbrica. Lo demés que falte fins a les dos-centes lliures o sopirà de les charitats entraran.

Ítem que en lo temps obraran no volen tenir ningun sobreestant, sinó fos en cars no seguissen en dita fàbrica la trassa feta per mans de mestre Josep Ferrer, natural de esta vila y per avui residint en Barcelona.

Promenten [*sic*] los dits de Cunyat y Balmes que de les caritats los entraran ne aportaran bo y lleal compte, així de les entrades com de les eixides, ab que també los donen lo llibre en lo qual estan continuades les caritats an promès a dita fàbrica.

Ítem més prometen que per a aportar la pedra del Talladell no volen gastar de les caritats los entraran sinó tants solament la sivada per als animals, de manera que soldada de carreter ni lloguer ni compra de bous, mules o matxos per a dit effecte dit de Cunyat se obligue ha tràurer-ho de altra part.

Ítem prometen que dins dos anys pujaran lo peu dret fins a la volta que és en quoranta palms, ço és, de la planta de la capella fins a la cornisa».

A la qual proposició respongué la venerable comunitat se deixassen a dits senyors les dites dos-centes lliures y que la fàbrica de dita capella lo sie encomanada ab los pactes y condicions dalt dits.

Lo qual fench continuat per mi Joseph Clos, prevere, rational, dia y any sobre dits.
Micer Vilalta, procurador.

Carbonell, prior.

Vinyals, prior.

Jo Francesc de Cunyat lohe y aprobo lo sobre dit.

Jo Jusep Balmes lohe y aprobo lo sobre dit.

30

1620, agost, 5. Cervera

Pau Carbonell i Miquel Vinyals, priors de la confraria de Sant Nicolau, de Cervera, reconeixen haver rebut de Guillem Corberó el sagrari de fusta daurada amb moltes figures de sants que Joan Picó, alcaid del parc i el palau reial de la ciutat de Nàpols, ha enviat per a la capella del Santíssim Misteri que s'està construint a l'església de Santa Maria, de Cervera.

AHCC, Fons Notarial, Cervera, 83, Jeroni Miró, *Manual*, 1619-1620, s. f.

[*Al marge esquerre:*] Sant Misteri. Rebuda del tabernacle.

Die V augusti M DC XX Cervariae.

Noverint universi quod nos Paulus Carbonell et Michael Vinyals, presbiteri, in parochiali ecclesia Cervariae beneficiati, priores anno presenti et currenti confratriae Sancti Nicholay presbyterorum dictae ecclesiae et eo nomine administratores capellae Sanctissimi Misterii Verae Crucis dictae ecclesiae, gratis, etc., confitemur et recognoscimus vobis honorabili Guillermo Corberó, negotiatori, dictae villae Cervariae, presenti, quod per realem traditionem nobis factam in presentia notarii et testium infra scriptorum dedisti et tradidisti nobis sacrarium ligneum deauratum cum omnibus figuris sanctorum fieri factum per magnificum Ioannem Picó, militem, alcaydum del parche et palatii regii civitatis Neapolis, aunculi vestri, et per ipsum missum a dicta civitate ad opus in eodem reservandi et recondendi reliquiam predictam Sanctissimi Misterii Verae Crucis in capella quae pro dicta sanctissima reliquia de novo construhitur in dicta ecclesia. Et ideo, renuntiando exceptioni rei ita non esse et sic in veritate non consistere, dolo malo et in factum actioni et omni alii iuri, rationi et consuetudini hiis obiantibus quovis modo, in testimonium premissorum presentem vobis facimus apocham de reali traditione nobis de dicto sacrario facta in manu et posse notarii infra scripti ut publicae personae stipulantis et recipientis. Actum est hoc in villa Cervariae, celsonensis diocesis, die quinta mensis augusti anno a nativitate Domini M DC XX. Sig++na nostrum Pauli Carbonell et Michaelis Vinyals, confitentium predictorum, qui hec laudamus, concedimus et firmamus.

Testes huius rei sunt honorabiles Petrus Giscafrè, mercator, et Ioannes Farran, botigerius tellarum, Cervariae.

31

1620, setembre, 1. Cervera

Lluís Porta, notari de Cervera, deixa constància de la col·locació de les primeres pedres a la capella del Santíssim Misteri de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons Municipal, *Actes i negocis*, 1620-1627, f. 12 a.

[*Al marge esquerre:*] Acte de las primeras pedras de l'arch mestra posades en la capela nova del Santíssim Misteri per don Joan de Arill, en presència de moltíssimes persones, axí aclesiàstichas com seculares, ab molta solemnitat y regotitjo y tocàran las campanas y ab donatiu per dita capela.

Die prima mensis septembris anno a nativitate Domini M DC XX.

Noverint universi quod anno a nativitate Domini milesimo sexcentesimo vigesimo, die vero prima mensis septembris eiusdem anni intitulata, presente et in his vocato adque requisito me Ludovico Porta, auctoritate regia notario publico villae Cervariae, celsonensis dioc[es]is, et anno presenti et curenti scriba domus aulae patiariae et magnifici consilii eiusdem villae infra scriptis, et testibus infra scriptis ad premisa vocatis specialiter et asumtis, illustris dominus domnus Ioannes de Erill et de Merlès,

baronus de Englesola et dominus de Castelblanc, de la Torra, de Palou, constitutus personaliter coram infra scriptis personaliter repertis en lo mix del loch de la capela que de nou se a de fer y fabricar per la tranladatió del Santíssim Misteri de la Vera Creu en la esglétia parochial verbo dixit et exposuit sequentia: Il·lustres, magnífichs, reverents, honorables y savis senyors, havent-se trobat en la present vila y loch tantes persones més ben emèrites per donar prinsiipi a les coses deval scrites que aja permès nostre Senyor de lenzar mà de sa persona y axí, regretiant-li tant singular mercè, en presèntia de tots los deval scrits, qui són lo molt reverent senyor micer Pere Ballestar, prevere, doctor en drets, dagà de la vila y deganat de Cervera per lo molt il·lustre y reverendíssim senyor fra don Joan Àlvero, per la gràtia de Déu y de la santa sede apostòlica bisba de Celsona y del concell de sa magestat, los magnífichs doctor Phelip Cerveró, mossèn Hierònim Miró, mossèn Joan Guiu y mossèn Gabriel Fàbreguas, pahers lo any present de la dita vila, y los il·lustres senyors Bonaventura de Montaner, de dita vila de Cervera, Jaume Ma[r]galef y Ramon Margalef, pare y fill, de la ciutat de Leyda, don Francisco de Reguer, de la ciutat de Barcelona populat, y lo senyor Josep de Pons, senyor de Monsonís, Hierònim de Caldés, micer Jaume Joan Mulet, doctor en quiscun dret, Barthomeu Remon, Josep Puix y Francesch Ninot, doctors en medesina, los venerables Pau Carbonell, Miquel Vinyalls, preveres, altres dels oficials lo any present de la reverent comoditat [*sic*] dels preveres de dita sglétia, los venerables Jaume Joan Pons, Thomàs Porta, micer Agostí Mensa, micer Joan Nuix y Josep Clos, preveres beneficiats en dita sglétia parochial, Honofra Ortís, droguer, Miquel Camps, notari, Antoni Garau, droguer, y Raphel Joan Montaner, burgès y notari, lo matex any síndich ordinari de dita vila, lo honorable mossèn Andreu Ortís, lo matex any subsíndich de dita universitat, Andreu Soler y Francesch Rocha, verguers dels dits senyors pahers, y de molts altres persones, axí aclesiàstichas com seculars, habitants y poblats en dita vila y altres forastés en gran número, a posadas las primeras pedras ditas la clau mestra en dita capela en exaltatió y veneratió de la dita santíssima relíquia, presidi y enparo de dita vila de Cervera y de tota la comarcha y cristiandat, y, per una tant singular mercè y per la gran devotió té y aporta a la dita y santíssima relíquia, de lur grat y certa cièntia, convé y en bona fe promet donar y pagar de caritat a la dita capela cent lliures, moneda barcelonesa, per la fàbrica de aquela, las quals las consigna als yministradors de dita capela sobre las rendes que hell reb en la vila d'Engresola, si las quals axí com avían de pagar a ell las donen y paguen a dits ynministredors sens altra orda seu. Y tanbé promet fer en dita capela una làntia de plata de pes de cent ducats y pagar les mans y dexar renda per oli per fer-la cremar perpètuament, esent acabada la dita capela, y altres coses. Y en major cautela o té firmat en lo libre de les caritats de dita capela per a què ell y los seus e o subcesors o cunplen ab tot effecte y realment y de fet per las moltes merces té rebudes del Santíssim Misteri y en esdevenidor espera reber, así per gràtia y després per glòria dels tots. E, incontinent, en alegria del posar dites pedras, principi de dita capela, tocaren totes las canpanes del canpanar major que se acostúman de tocar de júbilos y alegries e, encontinent, per part del dit senyor dagà, oficials de la isglétia y síndich de dita universitat li fóran fetas moltes gràties al dit don Joan de Erill de dites

coses y de la dita offerta a offerta donar a dita santa capela, que és cert que nostre Senyor y lo dit Santíssim Misteri la y pagarà en esta vida y en l'altra, oferint-se per part de dita reverent comunitat y universitat regresiar-la-y en totes ocasions. De quibus omnibus et singulis, sic ut premitur, actis, dictis, gestis et secutis tam dictus illustris dominus domnus Ioannes de Erill, reverendi officiales dictae ecletiae quam dictus syndicus universitatis Cervariae petierunt et requitiverunt confici et inde ipsis et aliis et cuya intersit dari et tradi unum et plura in[s]trumenta publica consimilia per me dictum et [in]fra scriptum notarium et scribam. Que fuerunt acta Cervariae sub anno, mense, die et locho predictis, presentem [sic] me dicto et infra scripto notario et scriba et presentibus etiam omnibus superius nominatis et aliis in multitudine copiosa ad premissa vocatis spesimaliter et asumptis, prout superius continetur.

32

1621, novembre, 28. Cervera

El consell de vint-i-quatrena de Cervera acorda que el síndic parli amb els membres de la comunitat de preveres per tal d'intentar evitar la destrucció d'una part de la casa de la confraria de Santa Magdalena a causa de la construcció de la capella del Santíssim Misteri a l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons Municipal, *Consells de vint-i-quatrena*, 1605-1632, f. 13 v. (foliat per anys).

[...].

[Al marge esquerre:] Capitans de Santa Magdalena.

E més fonch preposat com los capitans de la confraria [de Santa Magdalena] an presentada una supplicació continent en efecte que la fàbrica de la capella se fabrica per al Santíssim Misteri de la Vera Creu los vol derrochar una cambra o apartament de la casa de dita confraria y que, derrocant-los lo dit apartament, és arrohinar-los la casa, segons que en dita supplicació més largament està contengut, la qual serà legida per lo notari de la paheria, y que sobre lo que deduhir a la dita supplicació hi diguen son parer del fahedor, perquè lo que ordenaran y determinaran se posarà ab executió. E, encontinent, fonch legídia dita supplicació per dit notari e, hoïda dita supplicació per dit magnífich consell, fonch determinat que's envie lo síndich de part de la universitat a la reverent comunitat, deduhint-li allí lo dany se dóna dita confraria, y que mire ans de derrocar ninguna cosa, dexant-ho tot a la discretió de dits senyors de pahers.

33

1622, juliol, 18. Cervera

Leonard Vitrac i Francesc Gabiac, mestres de cases i picapedrers, habitants a Cervera, contracten la construcció d'una part de la paret de la capella del Santíssim Misteri de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons Notarial, Cervera, 83, Jeroni Miró, *Manual*, 1621-1622, s. f.

[Al marge esquerre:] Capella Santíssim Misteri.

Die XVIII iulii M DC XXII Cervarie.

Sobre les coses davall scrites per y entre mossèn Francesch de Cunyat, prevere, de una part, y Lleonart Vitrach y Francesch Gabiach, mestres de cases y pedrapiqués, habitants en la present vila de Cervera, part altra, és estada feta, firmada y jurada la capitulació següent:

Primerament dits mestres Lleonart Vidrach [sic] y Francesch Gabiach emprenen de fer sinc ho sis filades ho les que seran menester per la capella del Santíssim Misteri de la Vera Creu, ço és, picar les pedres del Talladell de part de dintre y bronydes, conforme les altres que ja estan posades en dita capella, de assí a Carnestoltes primer vinent, portant-los, emperò, les dites pedres del Talladell a gasto de la capella en lo fossar de la iglésia major, y dit mossèn Cunyat los promet donar per cada filada trenta lliures, moneda barcelonesa, pagadores així com faran la filada, entenent també que han de picar lo caragol, conforme va puyant, y lo portal per entrar en la sala sobre la segrestia, y també que sien obligats de fer la finestra del balchó, y que a cada costat de pilastre que fassen un quart de batent ab sa llinda desobre y picar la llinda, conforme serà menester, y, al assentar, tota hora que assentaran, los promet donar a quiscú tres reals cada dia ho dos reals a quiscú y la despesa, donant lo mossèn Cunyat tota la manobra a peu de obra, y les puntes dels martells y tota farramenta que ells s'o hajan de pagar.

Ítem dit mossèn Cunyat promet per totes les filades y per lo caragol, que puyarà tant com seran altes les filades y se an de assentar, que són fetes y se an de fer, així picades com les que se han de picar, donar-los dites trenta lliures per tot, conforme ab l'altre capítol està dit, y en lo entretant los dexe un llit y la casa del benefici del Pilar, que és al fossar de la iglésia major, y promet també, en paga del que ls haurà de donar, donar lo vi hauran menester fent la obra a rahó quatre sous lo cànter y lo oli conforme anirà per les botigues de la present vila y lo blat conforme se vendrà en la plassa del Blat, per a què ells, treballant, puguin viure.

Et ideo nos dicte partes laudantes, etc.

Fiat cum obligatione bonorum ambarum partium et cum clausulis, obligationibus et renuntiationibus solitis et iuramento.

Testes predictarum ambarum partium simul firmantium sunt honorabiles Iosephus Farrer, magister domorum, civis Barchinone, et Ioannes Combes, cultor, Cervarie.

34

1623, febrer, 20. Cervera

El consell de la comunitat de preveres de Cervera acorda facultar Francesc de Cunyat perquè pugui fer construir la cornisa de la capella del Santíssim Misteri de l'església de Santa Maria d'aquesta població

AHCC, Fons de la Comunitat de Preveres, *Consells*, 1610-1645, f. 110 v.

[...].

[*Al marge esquerre:*] Sobre la obra del Santíssim Misteri.

E més en lo mateix dia y hora fonch propossat per mossèn Ffrancesch de Cunyat

dient: «Molt reverents senyors, ja saben lo desig que jo tinch en acabar de aperfectionar la capella del Santíssim Misteri y com la obligació que jo tinch y estic obligat en aver de pujar los coranta pams està ja a bon punt y serà prest acabat. Voldrie se passàs avant, pro resta dita obra imperfeta, y voldrie donar a fer la cornisa, qu'és cosa de molta importàntia, y axí voldrie que tots vostres reverènties ne fèrmassen acte al fadrí la vol emprendre, que ja està prop de concertat a rahó de cinch sous lo pam, que jo los donaré a vostres reverènties totes les caritats entraran, so és, 30 lliures de T. Cortadelles, pagès, de esta vila, y lo que entro per via de les penes de les nòvies y tot lo demés». Y ayxí fons determinat per tot lo dit consell que ho supplicàssem al dit mossèn Cunyat que se servesque de passar avant dita hobra conforme avie fet fins assí, fent-li procura per a poder exigir lo que s'és promès per dita fàbrica, y que li donen la clàusula del consell que ell demana. Les quals coses he continuades jo Thomàs Porta, prevere, rational, ab assistència dels senyors oficials.

35

1623, febrer, 26. Cervera

Francesc Gibrac, picapedrer, habitant a Cervera, es compromet a picar la pedra de la cornisa de la capella del Santíssim Misteri de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons Notarial, Cervera, 83, Jeroni Miró, *Manual*, 1622-1623, s. f.

Die XXVI februarii dicti anni Cervarie.

Mestre Francesch Gibrach, pedrapiquer, habitant en Cervera, proment [sic] al reverent mossèn Francesch de Cunyat, prevere, fabrisser de la obra de la capella del Santíssim Misteri de la Vera Creu de la present vila, de picar tota la pedra que serà menester per la cornissa de la dita capella del Santíssim Misteri, segons la trassa ha dexada ab una post mestre Joseph Farrer y per ell molt ben vista y mirada y la qual trassa ara de present ell reb de mà de dit mossèn Francesch de Cunyat y promet donarla acabada tota la cornissa de ssi a Santa Maria de agost primer vinent, attès que la pedra necessària per a dita cornissa és davant la pescateria de la present vila y està ja esborrassada, prometent fer a sinc sous y sinch dinés quiscun palm de cornissa y dit mossèn Cunyat promet pagar a dit Francesch Gibrach així com anirà treballant y li entraran també a dit mossèn Cunyat les caritats de blat, dinés y altres coses que los fahels cristians y devots de dita santíssima relíquia donaran per dita obra y també dit Gibrach promet de ajudar-li de franch a assentar dita cornissa, fent li, emperò, dit mossèn Cunyat la despesa. Y, per ço attendre y complir, obliguen, ço és, dit mossèn Cunyat les caritats y emoluments de dita obra y dit Gibrach tots sos béns, ab totes renunciations necessàries y ab jurament.

Testes amborum sunt Petrus Serra, fornerius, Cervarie, et Ioannes Radigal, regium Aragonum et fornerius, Cervarie habitator.

36

1623, novembre, 9. Cervera

El consell de vint-i-quatrena de Cervera acorda donar cinquanta lliures a Josep Balmes per a les obres de la capella del Santíssim Misteri de l'església de Santa Maria d'aquesta població i n'hi prometen cent més si la comunitat de preveres n'hi dóna altres cent cinquanta.

AHCC, Fons Municipal, *Consells de vint-i-quatrena*, 1605-1632, f. 10 v. (foliat per anys).

[*Al marge esquerre:*] Sobre de ajudar a la fàbrica de la capella del Sant Misteri.

E més fonch prepossat com ja veuen tots lo quant bé se aporta mossèn Joseph Balmes en la fàbrica de la capella del Sant Misteri y quants ducats si a gastats de sos propis béns, que és cert que si ell dexa de passar la dita fàbrica de dita capella que porà ésser que estarà parada dita hobra per algun temps y que lo dit mossèn Balmes demana alguna ajuda de costa per a poder passar avant tant santa hobra, que per so veyen sobre d'assò lo que's deu fer, que y diguen son vot y parer, que lo que ells [*sic*] determinaran ells ho posaran ab executió.

Sobre la qual preposició per dit magnífich consell fonch determinat que per adjutori de passar la fàbrica de la dita capella del Sant Misteri se done per ara al dit mossèn Balmes una pòlça de sinquanta lliures y que's diga a dit mossèn Balmes que procure ab los senyors reverents de la reverent comunitat que donen per a dita hobra de so de la comunitat cent sinquanta lliures y, donant la dita comunitat dites cent sinquanta lliures, que la vila ni done altres tantes, compreses estes sinquanta lliures que ara se li donen, per les quals se li despedesca la pòlça de dites L lliures.

[...].

37

1625, febrer, 20. Cervera

El consell de vint-i-quatrena de Cervera no pren cap acord sobre les obres de la capella del Santíssim Misteri de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons Municipal, *Consells de vint-i-quatrena*, 1605-1632, f. 4 v. (foliat per anys).

[...].

Més fonch proposat per dits senyors pahers com la fàbrica de la capella del Santíssim Misteri ha parat, lo que redunde molt en deservy de nostre Senyor y de reputació de la universitat, que per ço determine lo que més convingue.

Sobre açò lo dit magnífich consell acordà y dezliberà [*espai en blanc*].

[...].

38

1627, gener, 17. Cervera

El consell de vint-i-quatrena de Cervera acorda facultar els paers perquè puguin prendre alguna mesura per tal de recollir diners per a les obres de la capella del

Santíssim Misteri de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons Municipal, *Consells de vint-i-quatrena*, 1605-1632, f. 2 (foliat per anys).

[...].

[*Al marge esquerre:*] Capella del Sant Misteri y imposar dret al oli.

Més fonch proposat per mossèn Onoffre Ortís, fabricer de la capella del Santíssim Misteri, que ell no té diner per a passar avant la fàbrica per no tenir diners y haver-se de despedir los mestres, que per ço sien servits deslberar de hont se han de entrar diner per a acabar dita obra, pus veuen redunde en servey de nostre Senyor, augment de la devoció de la santíssima relíquia y honrra de la universitat, y per ço se impose algun dret sobre del oli.

Sobre assò lo dit magnífich consell acordà y dezliberà que los senyors pahers procuren en tràurer diners de deutors o del comerç de les carnisseries cent lliures per adiutori de la obra del Santíssim Misteri y que dits senyors pahers ab los prohòmens voldran aplicar veien lo modo y forma se porà trobar en consertar ab los revenedors lo assiento del oli, imposant algun dret o altre arbitre com més convingue a utilitat de la universitat, cometent-los lo poder del present consell.

[...].

39

1627, juny, 12. Cervera

El consell de vint-i-quatrena de Cervera acorda que per a pagar les obres de la capella del Santíssim Misteri de l'església de Santa Maria d'aquesta població siguin consignades cinquanta lliures d'algun deutor.

AHCC, Fons Municipal, *Consells de vint-i-quatrena*, 1605-1632, f. 12 (foliat per anys).

[...].

Més fonch proposat per mossèn Onoffre Ortís, fabricer de la fàbrica de la capella del Santíssim Misteri, com per ara no's pot passar avant la obra per no haver-hi diner, que per ço sien servits determinar se fasse alguna consigna per a què no haie de parar la obra.

Sobre assò lo dit magnífich consell acordà y deslberà que, vultra [*sic*] de que's deu als mestres de la obra, se fasse consigna de cinquanta lliures sobre algun debitor de la universitat.

[...].

40

1628, octubre, 13. Cervera

El consell de la comunitat de preveres de Cervera acorda acceptar l'oferta feta per una persona devota de pagar les despeses de la construcció del portal de la capella del Santíssim Misteri de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons de la Comunitat de Preveres, *Consells*, 1610-1645, f. 178.

[*Al marge esquerre:*] Sobre lo fer lo portal de la capella del Sant Misteri.

Sobre que un devot se offerí a fer lo portal de la capella del Santíssim Misteri.

Divendres, als 13 de octubre 1628, congregada la reverent comunitat en lo cor de la present iglésia, a la hora après de vespres, proposà lo senyor D. Vicent, ab consentiment dels senyors de oficials, en lo modo següent: «Molt reverents senyors, una persona de esta vila digna de crèdit y confiansa me a dit que una persona devota del Santíssim Misteri, desitjós que dita capella tinga lo fi desitjat, se offereix de fer la portalada de la capella nova se fabrique per ha posar la relíquia del Santíssim Misteri y aquella a son gasto, ab tota la perfectió requereix dita obra, enperò a entès que mossèn Josef Balmes, fabricer que fonch de dita obra, resta debitor alguna quantitat de dinés als mestres que an picada la pedra de dita capella y, ayxí, que, si dit Balmes se desobluga de aver de pagar lo que per rahó de dita obra resta debitor com a fabricer y que se pague de les caritats entraran per dita capella, que, en tal cas, el se obligarà en fer dita portalada y que, en lo punt s'i posarà mà, vostres mercès se serviran de mirar si'ls estarà bé, que en tot se seguirà lo per vostres mercès se determinarà.

Sobre de la qual proposició fonch votat y determinat per tota la comunitat que se acceptàs la oferta y bona obra vol fer de la portalada lo devot se és offerit y que a mossèn Josef Balmes no se li pugué demanar cosa alguna del que resta debitor, com a fabricer de dita capella, als mestres feyen dita obra per rahó de soldades sinó que se paguen de poch en poch de les caritats entraran per la obra de dita capella.

41

1628, desembre, 15. Cervera

El consell de la comunitat de preveres de Cervera acorda pagar la meitat de l'import d'un deute contret per la construcció de la capella del Santíssim Misteri de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons de la Comunitat de Preveres, *Consells*, 1610-1645, f. 180.

[*Al marge esquerre:*] Sobre si la comunitat pagaria la meytat del que se deu per la obra del Sant Misteri.

Divendres, als 15 de desembre 1628, congregada la comunitat en lo cor de la present iglésia, a la hora après de vespres, fonch proposat per lo venerable mossèn Jaume Grau, procurador, en lo modo següent: «Molt reverents senyors, ja's recordaran vostres mercès com en dies passats lo senyor D. Vicent proposà que, si la comunitat se acontentave de que si mossèn Josef Ballmes no agués de pagar lo que se devia per rahó de la capella del Sant Misteri als mestres avien treballat per son compte, que y avia un devot que faria tot lo portal de dita capella. Ara lo senyor D. Ramon me a donat un memorial del que's deu y sume sinquanta-y-set lliures y sous [*sic*], y ha dit que la universitat ne pagarà la meytat y que la comunitat se acontente de pagar-ne la altra meytat. Vostres mercès ordenaran lo fahedor, que en tot se seguirà son parer.

A la qual proposició fonch determinat que la comunitat a ses commoditats ne pagàs la meytat y que se pagàs del lloguer de la casa del Sant Misteri y del que té mossèn Joan Piulats de unes quísties a rebudes dels preveres.

Lo qual consell se és continuat per mi Antoni Joan Pons, rational, dia y any sobre dit.

42

1629, juliol, 17. Cervera

Els paers de Cervera comuniquen a Joan Picó que fa falta una peanya per a col·locar el sagrari que va enviar per a la capella del Santíssim Misteri de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons Municipal, Registre de lletres, paper solter.

La obra de la capella nova del Santíssim Misteri de la Vera Creu està ja acabada y per a posar y acomodar ab la perfectió que's deu lo sacrari que vostra mercè nos ha fet merced per a honrar dita capella y posar en ella la santíssima relíquia falte una peanya conforme la trassa que va ab esta y, com alguns fills de esta universitat tinguen devoció de fer dita peanya, nos ha aparegut no donar lloch a ningú de ells ni condrecéndrer a la llur devoció sens consentiment y lisèntia de vostra mercè, puy que, assentat dit sacrari sobre dita peanya, ha de aparèxer tot una pessa, y, axí, nos ha aparegué donar a vostra mercè aquest avís per a què vostra mercè nos fasse merced ab tota diligència possible avissar-nos de son intent, que, axí, per dita causa, com per la gran devoció que vostra mercè té a la santíssima relíquia, confiam vostra mercè gustarà de fer-nos esta merced, además del premi que de Déu, nostre senyor, per intercessió de la santíssima relíquia, ha de alcansar vostra mercè en esta vida y en la eterna. Plàcia a sa magestat divina done a vostra mercè molts anys de vida per a continuar les bones memòries que vostra mercè dexe en sa pàtria tant en servey de Déu, nostre senyor. De Cervera, als 17 de juliol 1629.

Los pahers de la vila de Cervera.

43

1629, agost, 13. Cervera

El consell de la comunitat de preveres de Cervera acorda que els quatre oficials, juntament amb alguns altres sacerdots, estudiïn la proposta feta per Josep Balmes en relació amb la capella del Santíssim Misteri de l'església de Santa Maria d'aquesta població

AHCC, Fons de la Comunitat de Preveres, Consells, 1610-1645, f. 187.

[Al marge esquerre:] Balmes

Sobre una súplica a donada mossèn Joseph Balmes.

Diluns, a 13 de agost, congregada la reverent comunitat en lo cor de la present iglésia, a la hora après de vespres, fonch proposat per lo venerable mossèn Miquel Castells en lo modo següent: «Molt reverents senyors, mossèn Joseph Balmes nos a demanat licència per a proposar a vostres mercès alguns bons intents té aserca de la obra del Santíssim Misteri. A ns demanat licència per a deduir-o a vostres mercès, la qual se li fonch consedida. Puix està qui present, deduirà sa intentió». Y axí lo dit Balmes proposà lo que conté ab la súplica següent:

«Molt reverents senyors. Per lo que Joseph Balmes, subdiaca, no és aribat encara al fi que per sa devotió desítie, que fore vèurer acabada la hobra y fàbrica de la capella del Santíssim Misteri, desitjant summament vèurer lo dit fi, per sa fervorosíssima devotió, a vostres reverènties, comunitat, celebrants y a cada u a soles, quant humilment pot, suplica lo vàleguen en lo que anirà suplicant per a què, alentat ab tal favor y mirant la remuneratió tant gran que spere de Déu, nostre senyor, puga ajudar a donar fi a esta santa obra y, així, soplique a vostres reverènties tingan a bé de admètrer-lo en donat de la capella del Santíssim Misteri y donar-li una caritat o salari competent per a poder pasar sa vida y, després, donar-li sepultura dins dita capella a hont vostres reverènties gustaran, offerint-se ell dit Balmes: Primerament en tenir netes y enséndrer les lànties de dita santa capella y fer spolsar, neteiar y escombrar aquella durant sa vida. Més se ofereix donar pa y vy y llum a tots los sacerdots que diran missa en lo altar de la dita capella del Santíssim Misteri. Més se ofereix en fer y fabricar per dita caritat y merssè que espere rèbrer de vostres reverènties les dos segresties, so és, la maior de la iglésia parochial y la de dita capella del Santíssim Misteri, e no re ni's mens una casa contigua a dita capella del Santíssim Misteri, si y conforme la traça que vostres reverènties li manaran donar, ab sa sisterna y de la manera voldran, a pròpies costes y gastos de ell dit Balmes, en la qual casa aie de fer dit Balmes durant sa vida abitació. E més se ofereix donar, segons que donar promet, sempre que vostres reverènties vullen, tots los mobles, diners, joies, robes, or, plata, quadros y sedes y altres qualse[vol] cosses que lo dia se afectarà son negossi se trobaran en son poder, que, además de que per consedir-li vostres reverènties esta tant singular gràtia, merssè y caritat restarà dit Balmes obligat a servir-los-ho, serà augmentar la devotió y fervor per les cosses de dita santa capella. Joseph Balmes».

Sobre la qual súplica o propositió fonch determenat per la maior part que, per a ésser cossa grave y de molta consideratió y portar en si algunes dificultats, que los quatre officials, juntament ab alguns sacerdots dels més vells, se junten en lo arxiu y piloteigen, tracten y alanen totes les dificultats se ofereixen, de manera que en res les consiènties sien agravades, y, tractat entre ells y sercada la forma serà més convenient, se torne así en lo cor y, si és cosa que convingue, en altre consell, vista la relatió dels senyors officials, se donarà conclusió y asiento de la manera que sie al servey de Déu, augment de la santa relíquia y bé de nostres cons[i]ènties.

Lo qual consell fonch continuat per mi Francesch Farrer, rational, dia y any sobre dit.

44

1629, agost, 25. Cervera

El consell de la comunitat de preveres de Cervera acorda acceptar Josep Balmes com a donat al servei de la capella del Santíssim Misteri de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons de la Comunitat de Preveres, *Consells*, 1610-1645, f. 188.

[Al marge esquerre:] Balmes

Sobre si acceptarien a mossèn Joseph Balmes per donat de la capella del Sant Misteri.

Disapte, a 25 de agost, congregada la reverent comunitat en lo cor de la present iglésia, après de vespres, fonch proposat per lo venerable mossèn Antoni Pons, procurador, en lo modo següent: «Molt reverents senyors, ja tots vostres mercès saben la gran devotió y desig té mossèn Joseph Balmes de que la capella y obra del Sant Misteri tingue lo fi per tots desigat, conforme veren vostres mercès en una súplica donà en lo consell se tingué en lo present lloch a 13 de agost, en lo qual determinaren que los quatre officials, juntament ab alguns sacerdots dels més antichs, mirassen y donassen forma com les cosses per dit Balmes demanades tinguessen lo asiéntio que tots desigam, y, així, per a satisffer al per vostres mercès determinat, estos dies pasats nos juntàrem en lo arxiu y piloteiàrem totes les dificultats se porien offerir, y a paregut que lo asiento porie tenir dit negosi per a què la obra del Santíssim Misteri se acabe serie que la reverent comunitat donàs quiscun any al dit mossèn Josep Balmes per son sustento de vestir y alimentar-sse sixanta lliures, dich 60 lliures, so és quinze lliures cada terssa, y estes se porien partir entre la terssa de servos y la de misses, que fos per salari, per los grans treballs a de pèndrer dit Balmes ab aquest pacte, emperò que dit mossèn Balmes aije de depositar en lo arxiu de la present iglésia quatre-sentes lliures per a fer dita obra en sa súplica mencionada, les quals aie de distribuir dit Balmes eixí com anirà fent la obra, volent que ara de present face donatió de la dita cantitat per la dita obra, que, si acàs moria no sent acabada, reste en mà de la iglésia per a poder acabar aquella. E més aije de fer donatió ara de present de tots los mobles, joies, or, plata, quadros y de tot quant se trobarà lo dia de son òbit en la casa a hont habitarà, conforme o nare sa súplica. Y se aije de obligar a donar llum, vi y òsties a tots los sacerdots diran missa en la capella del Sant Misteri y, quant Déu vulle sie en la capella nova, y aije de tenir aquella ab la polisia desent y enséndrer y tenir en custòdia les lànties de dita capella. Asò és lo que a paregut se pot fer per a què no pare la obra. Si a vostres mercès los apareixerà se aije de fer o aparegue altra cosa més convenient, o determenaran, que en tot se seguirà lo per vostres mercès ordenat, confian tindrà tant bon fi que serà per lo servei de Déu, augment de la capella y bé de nostres consiènties.

Sobre la qual propositió fonch determinat per la maior part que-s fes conforme està proposat, procurant en que se capitullo ab molta consideratió y seguretat que estigue a bé de totes les parts.

Lo qual consel fonch continuat per mi Francesch Farrer, rational, de manament dels senyors officials.

45

1629, setembre, 11. Cervera

El consell de la comunitat de preveres de Cervera acorda acceptar algunes modificacions en els pactes amb Josep Balmes en relació amb la capella del Santíssim Misteri de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons de la Comunitat de Preveres, *Consells*, 1610-1645, f. 188 v

[Al marge esquerre:] Balmes

Sobre lo enpendre mossèn Josep Balmes la obra del Santíssim Misteri.

Dimats, als 11 de setembre de 1629, congregada la venerable comunitat en lo cor de la present iglésia, a la ora après de vespres, fonch proposat per lo venerable mossèn Antoni Joan Pons, procurador primer, en lo modo següent: «Molt reverents senyors, ja en dies passats se a deduït a vostres mercès y llegit un memorial donat per part de mossèn Josep Balmes aserca de fer la fàbrica de la obra del Santíssim Misteri, lo qual està continuat en la carta atràs, y, per aver vostres mercès tinguda alguna dificultat en que dit Balmes agués de abitar en la cassa que volia fabricar sobre de la sagristia per ser cosa indesent de aver de aportar las provisions de son sustento per la iglésia, se acontenta de no abitar en dita casa, sinó que ell se sercarà comodo allí a ont li aparaxarà, y que, además del que té offert de fer, farà la réixia y balconada per a ensendra las llàntias, y tot de son propi diner, y no vol que de las caritats entraran tocar-ne ningun diner, sinó que sían deposats en mà de persona tersera per a què ab polissia se pague als que treballaran en dita obra de la capella y, per a què vostres mercès enténган lo quant dit Balmes desitja veure lo fi de dita obra, se acontenta que de las xixanta lliuras li dóna la venerable comunitat sían deposadas per tersas en lo arxiu y que no puga traure aquellas fins a tant aija acabat de fer totas las obras, conforme los memorials y capitulatió, de la qual qual consta en poder de mossèn Jerònim Miró, notari, als 12 de setembre de 1629, y, així, si a vostres mercès los aparaxerà se fassa, se serviran dir-y, que en tot se seguirà y se posarà en obra lo que vostres mercès ordenaran y determinaran.

Sobre de la qual determinatió fonch detemenat se fes conforme los memorials y que los senyors de officials fassen la capitulatió y firmen ab totas las clàusulas nesessàries que steguan bé a totas las parts. La qual se firmà y capitulà en presència de don Pedro Reguer y de micer Pera Ballestar, advocat de la venerable comunitat.

Lo qual consell s'és continuat, per orde dels senyors officials, per mi Steve Casanova, per star en lo lliet mossèn Francesch Farrer, rasional, continuat dia y any dalt dit.

46

1630, juliol, 7. Cervera

Rafel Ferrer, mestre de cases, de Cervera, firma àpoca a Guillem Lacosta, mestre de cases, de Bellpuig, de cinc lliures, import rebut per la seva part en la construcció del portal de la capella del Santíssim Misteri de l'església de Santa Maria, de Cervera.

AHCC, Fons Notarial, Bellpuig, 4, Francesc Gener, *Manual*, 1629-1630, s. f.

Die dominico, septimo mensis iulii M DC XXX.

Rafel Ferrer, mestre de cases, de la vila de Cervera, firme àpocha a Guillem Lacosta, mestre de cases, de la vila de Bellpuig, present, de sinch lliures barceloneses, per la part a ell tocant del que li havie de restituir de la fàbrica del portal de la capella del Sant Misteri, de Cervera, com conste ab acte rebut en poder del discret Pere Campardó, notari públich de Cervera, a die, etc., rebudes comptans a ses voluntats. Fiat cursus, [etc.].

Testes sunt Joan Riumelló, pagès, de Cervera, y Pere Gavalrà, servent, de Bellpuig.

47

1630, juliol, 30. Cervera

El consell de vint-i-quatrena de Cervera acorda donar a Josep Balmes dos trossos de ferro per a fer la balustrada de la capella del Santíssim Misteri de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons Municipal, *Consells de vint-i-quatrena*, 1605-1632, f. 21 (foliat per anys).

[...].

E més fonch proposat per los dits magnífichs senyors de pahers que mossèn Joseph Balmes, fabricer de la fàbrica de la capella del Santíssim Misteri, los ha demanat dos trossos de ferro té la universitat, lo hu en la segrestia de la iglésia parrochial de la present vila y lo altre en la present casa, per a fer la balustrada o reixa de dita capella, attès que la vila no'n fa cosa.

E lo dit magnífich consell acordà y deslliberà que se li done dit ferro per al effecte lo demane.

[...].

48

1630, setembre, 23. Cervera

El consell de vint-i-quatrena de Cervera no pren cap acord sobre la construcció d'un sostre a la capella del Santíssim Misteri de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons Municipal, *Consells de vint-i-quatrena*, 1605-1632, f. 31 (foliat per anys).

[...].

E més fonch proposat per lo pare lector fra Basilio de Campos que mossèn Joseph Balmes, fabricer de la capella del Santíssim Misteri, li havie suplicat se conferís en lo present lloch y allí deduhís com se ha de fer en dita capella, entre les dos portalades, un sostre de molta art, lo qual servirie per al sobrecel del monument, y que dit Balmes se offerie donar la fusta y que la universitat lo fes daurar.

E sobre de assò lo dit magnífich consell acordà y deslliberà que per ara se deixe a major deslliberació

49

1631, març, 29. Cervera

El consell de vint-i-quatrena de Cervera acorda facultar Josep Balmes perquè pugui fer continuar la causa existent entre la vila de Cervera i la dels Prats de Rei i destinar a les obres de la capella del Santíssim Misteri els diners que puguin provenir d'una sentència favorable en aquesta causa.

AHCC, Fons Municipal, *Consells de vint-i-quatrena*, 1605-1632, f. 9 (foliat per anys).

[...].

[*Al marge esquerre:*] Mossèn Balmes.

E més fonch preposat per dits senyors de pahers com mossèn Joseph Balmes, fabricant de la capella del Sant Misteri, los ha dit y fet dir que, si la vila vol donar les pensions que deuen los de la vila dels Prats del Rey a la present vila, que ell passarà avant la causa se aporta en la real audiència entre la present vila y la dita vila dels Prats del Rey, y que lo que se'n cobrarà ho convertirà en la obra y fàbrica de la dita capella del Sant Misteri, y ell farà declarar la dita causa, puix la vila y té justícia, y que cobrat haurà lo que se'n aurà aportat a compte y, si acabada la obra y fàbrica de dita capella del Sant Misteri sobrarà alguna cosa, ho donarà a la vila, y que per so hi diguen son parer, que lo que'n determinaran ells ho posaran en executió.

Sobre la qual preposició per dit magnífich consell fonch determinat que's done tot lo que fins assí és degut per los de la vila dels Prats del Rey a la present vila al dit mossèn Balmes, fabricant, ab que dit mossèn Balmes aye de fer declarar en la causa y aquella aye de aportar a sos gastos fins a sentència diffinitiva, y que no u puga compondre per iguala sinó que sia ab determinació de consemblant consell y que, declarada la causa y executada la sentència, que tot lo que'n prosohirà se aye de convertir en la fàbrica de dita capella del Sant Misteri y, feta dita fàbrica, dit Balmes aye de amonstrar lo qu'y serà restat per a què la vila puga determinar que's farà del que restarà.

50

1632, gener, 26. Cervera

El consell de la comunitat de preveres de Cervera acorda que es faci tres boques al paviment de la capella del Santíssim Misteri de l'església de Santa Maria d'aquesta població perquè, si convé, s'hi pugui fer sepultures.

AHCC, Fons de la Comunitat de Preveres, *Consells*, 1610-1645, f. 221 v.

Sobre si's farien sepultures en la capela del Santíssim Misteri nova.

Diluns, a 26 de jener de 1632, ajustats y congregats en lo cor de la present sglésia, après de vespres, per tenir consel a ont se solen ajustar y congregar los venerables preveres, fonch proposat per mossèn Esteve Casanoves, prior primer, ab lo modo y forma següent: «Molt reverents senyors, los magnífichs senyors de paers nos an enviats a cercar en la capela que's fa nova del Santíssim Misteri desijosos de que se acabe dita capela y sobre si's farà graonada o no en dita capela ans de enlosar-la y ans que's enlose, per lo que en altre consel, dies fa, fonch determinat per vostres mercès que se fes sepultures en dita capella y, així, perquè non-s caregasen, avem volgut deduir-o a vostres mercès si's faran les sepultures y ab quina forma, que en tot se seguirà lo per vostres mercès ordenad.

A la qual proposició fonch determinat per la maior part dels preveres de que, ans de enlosar-se, fos voltada la capella y s'i fesen tres boques per lo que, si en algun temps pareixie convenir fer sepultures en dita capella, ab més facilitat se puguesen fer y lo paviment no se agués de rómpre y que per lo present no fos ab motiu de sepultures sinó per lo que porie succeir.

Lo qual consel fonch continuat, de voluntat dels senyors procuradors y priors, per mi Francesch Farer, prevere y rational, dia y any sobre dits.

51

1633, abril, 28. Cervera

Una prohomenia de Cervera acorda que les festes del trasllat de la relíquia del Santíssim Misteri de la Vera Creu a la capella del Santíssim Misteri de l'església de Santa Maria d'aquesta població siguin celebrades els propers dies 14, 15 i 16 de setembre i que Josep Balmes faci fer dotze graelles de ferro.

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1633, f. 27 a.

[...].

[*Al marge esquerre:*] Prohomenia per les festes del Santíssim Misteri.

A la qual magnífica prohomenia per los dits magnífichs senyors pahers fonch proposat com per executió del consell de 24° celebrat als vint-y-tres del present y corrent mes de maig acerca de les festes, júbilo y alegría se han de fer en la present vila per la translatió de la santíssima relíquia del Santíssim Misteri de la Vera Creu en la capella nova se és feta, convindria convidar als senyors cavallers de la vila y vegueria y altres, si apareixerà, per a què nos facen mercè de venir, qui venir pueg, per un dia assenyalat y vèurer si volrran assistir y ajudar en fer les dites festes quals convenen y provehir algunes coses y aparatos de tea y graelles y designar les jornes per a celebrar dites festes.

E la dita magnífica prohomenia acordà y desllobrà se fassen dites festes als catorse, quinse y setse del mes de setembre primer vienent, comensant lo primer dia la dia de Santa Creu de setembre, y que per ara se criden tots los cavallers se troben vuy en la present vila per a què nos fassen mercè de pendrer apunctament del que se haurà de fer y suplicar-los nos fassen mercè de honrar-nos, com tenen acostumat.

[*Al marge esquerre:*] Que's fassen dotze graelles.

E més fonch determinat que's fassen fer dotse graelles de ferro, además de les que avuy té la universitat, nomenant per fer fabricar aquelles a gasto de la universitat a mossèn Joseph Balmes, fabricer de la capella del Santíssim Misteri.

[...].

52

1633, juliol, 7. Cervera

Una prohomenia de Cervera acorda que es faci venir dos mestres per tal de veure si el presbiteri de la capella del Santíssim Misteri de l'església de Santa Maria d'aquesta població ha estat construït de forma correcta.

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1633, f. 37 v.

[...].

[*Al marge esquerre:*] Prohomenia per determinar si se alsarà lo presbiteri de la capella del Santíssim Misteri o no.

A la qual magnífica y reverent prohomenia per los dits magnífichs senyors de pahers

fonch proposat com moltes persones se queixen que lo presbiteri de la capella nova del Santíssim Misteri apareix no ésser alt de la manera havie de star, per ço que quant se dirà missa no's podrà vèurer lo sacerdot, que per ço sien servits deslliberar si apareixerà per embelliment de la capella alsar lo dit presbiteri o no.

E sobre de assò la dita magnífica y reverent prohomenia acordà y deslliberà que los senyors pahers y los senyors procuradors y priors de la iglésia procuren fer venir dos mestres experts en lo art y los fassen mirar si estarà bé de la manera està ara o se aurà de alsar y, si és negossi que, havent-se de alsar, no's pugue fer dins poch dies, que per ara no's mogue cosa fins a tant se sien fetes les festes.

53

1634, novembre, 16. Cervera

Francesc Horacio, escultor, de Sarra, contracta la construcció de les finestres d'alabastre del cimbori de la capella del Santíssim Sagrament de l'església de Santa Maria i del cimbori de la capella de la Mare de Déu del Roser de l'església del monestir de Predicadors, de Cervera.

AHCC, Fons Notarial, Cervera, 84, Pere Campardó, *Manual*, 1634, f. 171.

[*Al marge esquerre:*] Mossèn Trilla y Oratio.

Die XVI mensis novembris anno a nativitate Domini M DC XXXIII° Cervarie.

Capitulatió y concòrdia sobre lo fer les finestres dels simboris de les capelles del Santíssim Sagrament de la iglésia major de la present vila de Cervera y de la capella de Nostra Senyora del Roser de la iglésia del monestir de Predicadors de la dita vila de Cervera feta, firmada y jurada per lo honorable mossèn Anthoni Trilla, mercader, de la mateixa vila, de una part, y lo honorable mossèn Francesch Oratio, scultor, de la vila de Sarreal, de part altra.

Primerament lo dit mossèn Francesch Oratio, per ferma y vàlida stipulatió, convé y en bona fe promet al dit mossèn Anthoni Trilla que de assí a Nadal primer vinent li donarà posades les finestres dels simboris sobre dits de alabastro, conforme estan les de la capella del Sant Misteri, portant a ses costes lo dit alabastro de la dita vila de Sarreal a son gasto, ab pacte, emperò, y conditió que lo dit mossèn Trilla li aye de donar la cals y lo guix y lo necessari se aurà menester per asentar lo alabastre.

Ítem que lo dit mossèn Trilla, a ses costes, li aye de donar per a obrar un mestre de guix per a obrar lo guix.

Ítem lo dit mossèn Anthoni Trilla promet y en bona fe regoneix al dit mossèn Francesch Oratio que per los treballs possarà en fer les peses del dit alabastro y posar aquelles li donarà y realment y de fet li pagarà la quantitat de trenta-y-sis lliures, ab les pagues següents, és a saber, deu lliures lo dia present per bestreta y les vint-y-sis lliures en ésser asentada la obra, sens dilatió alguna, ab salari de procurador dins la present vila de Cervera V sous y fora X sous, ab renunciatió de son propi for y submittió de qualsevol for, axí ecclesiàstich com secular, y ab jurament, llargament.

Ítem lo dit mossèn Francesch Oratio promet y en bona fe regoneix al dit mossèn Anthoni Trilla que la dita hobra li donarà posada dins lo dit temps de assí a Nadal

primer vinent, sens dilació alguna, ab salari de procurador dins la present vila de Cervera V sous y fora X sous, ab renunciatió de llur propi for y submissió de qualsevol altre, axí ecclesiàstich com secular, ab poder de variar, per lo que ne obliga tots y sengles béns seus, mobles, etc., e fa y firma scriptura de ters en la cort del magnífich veguer de Cervera y qualsevol altre del present principat de Cathalunya, juxta la forma de la constitució feta en la vila de Monsó en lo any 1585, per lo que ne obliga sa persona y béns, e per qual, etc., fa y firma procura a tots los notaris y scrivans de les dites corts qui vuy són y per temps seran per a què puguen comparèixer en les dites corts y allí obligar ses persones y béns, y axí ho firma largament.

Et ideo, etc. Fiat large, etc.

Testes sunt Arnaldus Porta, agricola, et Franciscus Solanes, pellium assahonator, Cervarie.

Item alio instrumento dictus Franciscus Oratio firmavit apocham dicto honorabili Anthonio Trilla de decem libris monete Barchinone et fuit pro prima pacha recepta in bona pecunia numerata ad suas omnimodas voluntates. Et ideo renuntiavit, etc.

Testes predicti.

54

1637, juny, 16. Cervera

El consell de vint-i-quatrena de Cervera acorda donar vint lliures per fer construir un sagrari per al santíssim sagrament a la capella del Sant Esperit de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons Municipal, *Consells de vint-i-quatrena*, 1635-1643, f. 32.

[...].

[*Al marge esquerre:*] Sacrari del Santíssim Sagrament.

E més fonch proposat per dits magnífichs senyors de pahers que ja veuen la gran necessitat y ha en fer un sagrari nou al santíssim sagrament en la capella del Sant Sperit perquè lo que vuy y és està tant pobrament, com tots vostres mercès saben, y vuy se trobe en la present vila mossèn Onofre Sala, scultor, fill del poble, ab lo qual se ha tractat si empendrie de fer-lo y, com a tant aficionat com ell ne done grans mostres en fer alguna obra asenyalada de ses mans, ha respost que ell empendrà fer-lo y que no pretén guanyar cosa alguna en ell sinó tant solament tràurer lo gasto. Tot lo qual se ha tractat ab lo senyor rector, qui, segons diu, tindrie alguns diners aparellats per dita obra, y, també, lo bassí del Cos Preciós y altres devots. Veje la magnífica 24^a, en ajuda de costa, què donarà la universitat y, també, com se deu fer y tractar aquest negosi.

E la magnífica vint-i-quatrena deslliberà que la universitat done, en ajuda de costa, vint lliures y que los senyors de pahers [y] obrés de la iglésia, ab lo senyor rector, com se deu fer, ho vejen, cridant-hi los del Cos Preciós.

[...].

55

1642, gener, 7. Cervera

Pere Joan Gener, fuster, de Cervera, contracta la construcció de dues grades per a l'altar major de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons Municipal, *Actes i negocis*, 1642-1665, f. 2 a.

Die 7 ianuarii 1642 Cervariae.

De hi sobre les coses avall scrites per hi entre los honorables Francesc Montaner, Rafel Mulet, Francesc Guiam y Joan Restoll, obrés en lo any pròxim passat de la iglésia major de la vila de Cervera, de part una, y mestre Pere Joan Janer, fuster, de dita vila, de part altre.

E primerament los dits obrés donen a fer dos grades per lo altar major de dita iglésia, ab sos candeleros y figures de bulto, la qual obra dit Janer a de fer de fusta de alba conforme la traça dit Janer a donada, firmada per dits obrés al dors de aquella per ses pròpies mans, a tota perfectió, com la traça y obra reiquereix, la qual a de donar feta de assí al die de Pasqua de Resurrecció primer vinent.

Ítem li prometen donar 30 lliures, pagadores lo die present ab pòlices de pregamí dirigides al clavari de la present vila, etc.

Ítem ab altre capítol lo dit Janer promet fer la dita obra tot a sos gastos, sens dilació, etc.

Ítem àpocha de dites 30 lliures de mans de mossèn Francesc Montaner.

Testes sunt Francesc Puig y mossèn Joan de Verdú, prevere.

56

1642, març, 22. Cerver

Francesc Puig, escultor, de Cervera, contracta la construcció del sagrari del Santíssim Sagrament a l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons Municipal, *Actes i negocis*, 1642-1665, f. 7 a.

Die XXII mensis martii 1642.

Capitulació y concòrdia feta y firmada per hi entre los magnífichs senyors Pere Giscafrè, Thomàs Armengol, Nicolau Pont y Joseph Torranova, lo any present pahers de la vila de Cervera, y lo reverent senyor Joan Sedis, prevere, en sacra teologia doctor, degà y rector de la iglésia parrochial de la present vila, de part una, y mossèn Francesc Puig, scultor, de dita vila, de part altre, sobre lo fer lo sacrari del Santíssim Sagrament de la iglésia major de dita vila, són vinguts als pactes y concòrdia següents:

Primerament dits magnífichs senyors pahers y reverent senyor degà, en virtut del present, donen a fer lo sacrari del Santíssim Sagrament de la iglésia major de Cervera al honorable mossèn Francesc Puig, scultor, de dita vila, conforme la traça que té dit Puig firmada de mà de dits senyors pahers y senyor degà, lo qual secrari a de ésser fet de fusta de alba bona y a de ésser de altària de nou palms, poch més o mancho, y de amplària de sis palms, lo qual dit Puig aja de fer a costes y despeses sues y asentar-lo a tot sos gastos, acceptades sis o vuyt frontises y dos panys de ferro, lo qual secrari a de tenir fet de assí al die de Nadal primer vinent y, si acàs per dit die no era fet, que dits

senyors, a costes y despeses de dit Puig, lo puguen fer fer y, si acàs serà, lo que Déu no vulle, que dit Puig muyra dins dit temps, que hàjan de judicar la fenyà tindrà feta y li hajen de pagar aquella y, si tindrà més diner rebut que no serà la fenyà feta primer adjudicada, que sie que aquell dit Puig o los seus hajen de restituhir. Per a la qual fàbrica fahedora li prometen donar y pagar cent lliures barceloneses, pagadores d'esta manera: vint lliures vuy, die present, que li donarà dit senyor degà, xexanta lliures ab rendes del Cos Pretiós de Jesuchrist y de Maria Santíssima, de les quals vostres mercès donaran un llavador, y, si acàs de alguns particulars no porà cobrar, citats primer, que dita universitat lo y haja de refer, y les restants vint lliures a compliment de dites cent lliures lo die que haurà asentat dit sacrari en son lloch. Y assò prometen de attèndrer y complir, sens dilatió, etc., e per so ne obliguen tots y sengles béns de dita universitat, mobles, etc., ab le renunciations necessàries, axí de propri for com altres, y ab jurament, etc.

Ítem en altre capítol dit mossèn Francesc Puig convé y en bona fe promet a dits senyors de pahers y reverent senyor degà que farà lo dit sacrari si y conforme alt està capitulat y, no res menys, promet assentar aquell y fer-lo dins lo temps demun dit, volent y consentint que, si acàs dins lo temps demun dit no és fet, que a tots sos gastos lo puguen fer fer. Y assò promet de attèndrer y complir, etc., ab obligatió de tots sos béns, mobles, etc., ab les renunciations necessàries y ab jurament llargament, etc.

Et ideo nos dicte partes laudantes, etc.

Testes sunt Andreas Ferrer, scriptor, et Ioannes Rocha, virgarius, Cervariae.

57

1643, agost, 27. Cervera

Bernat Tàpies, daurador, de Cervera, es compromet a daurar el sagrari del Santíssim Sagrament de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons Municipal, *Actes i negocis*, 1642-1665, f. 47.

Die 27 augusti 1643 Cervariae.

Los magnífichs senyors micer Joseph Puig, lo doctor Phelip Cerveró, Francesc Sala y Francesc Sunyer, pahers de la vila de Cervera, mossèn Pere Giscafrè, Thomàs Armengol, Nicolau Pont y Joseph Torranova, obrés de la iglésia major, Pau Janer y Joseph Sala, administradors del Cos Preciós de Jesuchrist, de part una, y Bernat Tàpies, dauredor, de dita vila, de part altre.

E primerament los dits senyors de pahers, obrés y administradors donen a deurar lo sacrari del altar del Santíssim Sagrament a dit mestre Bernat Tàpies, lo qual a de tenir deurat a totes ses costes de assí al die de Nadal primer vinent, ab tota perfectió, y dits senyors pahers, obrés y administradors per la dita obra li prometen donar y pagar cent y deu lliures, pagadores 35 lliures ara de present y les demés conforme anirà fent la obra, per les quals CX lliures pagar los administradors del Cos Preciós de Jesuchrist prometen a dit Tàpies que li faran pagar la renda del capbreu dels anys 1642, 1643 y lo que caurà lo any 1644, aportant los dinés de dit capreu a dit Tàpies per rahó de dita obra, y lo demés faltarà a compliment de paga la universitat ho donarà en moneda

contant, sens dilatió, ab obligació dels béns de la universitat de dita vila de Cervera y de la obra de la yglésia e de la Lluminària del Cos Presiós de Jesuchrist, mobles e immobles, haguts y per haver, a hont se vulle que sien, ab totes les renunciacions necessàries, degudes y pertanyents y ab jurament llargament de tots.

Ítem dit Tàpies se obligue a donar dit sacrari daurat y a tota perfectió per lo die de Nadal primer vinent, sens dilatió, etc., ab obligació de tots sos béns, mobles, etc., y ab scriptura de terç, obligació de persona y béns y ab jurament.

Testes dictorum Puig, Cerveró, Giscafrè, Armengol, Pont [y] Sala són mossèn Miquel Montornès y mossèn Nofre Ortiz.

Testes [*espai en blanc*].

58

1649, gener, 16. Cervera

Els obrers de l'església de Santa Maria, de Cervera, fan un requeriment a Francesc Puig, escultor, d'aquesta població, perquè dins un període de temps d'un mes acabi l'obra de les grades que té obligació de fer per a l'església esmentada.

AHCC, Fons Notarial, Cervera, 98, Jaume Pellissó, *Manual*, 1649, f. 6.

Die 16 ianuarii 1649 Cervarie.

Presente et ad hec voccato ac etiam requisito me Iacobo Pellissó, cive honorato Barchinone et regia auctoritate notario publico in villa Cervarie, diocesis celsonensis, populato, et presentibus etiam Michaelle Meroles, negotiatore, et Anthonio Garriga, sutore, dicte ville Cervarie, pro testibus ad infra scripta voccatis specialiter et assumptis, magnifici Raphaell de Moxó, domicellus et utriusque iuris doctor, Phelippus Serveró, medecine doctor, Francisco Guim Giné, drogerio, et Francisco Trilla, pharmacopola, omnes ville Cervarie, hoc anno presenti et currenti opperarii ecclesie parrochialis dicte ville, dicto nomine constituti personaliter coram Francisco Puig, scultore, dicte ville Cervarie, personaliter reperto et ad invento in domo patiarie presentis ville Cervarie, qui per dictos opperarios fuit facta verbo requisito sequens: «Mossèn Francesch Puig, nosaltres, com a hobrers de la iglésia major de la present vila, lo requerim a vostra mercè que dins un mes primer vinent acabe la hobra de les grades y àngels té obligació de fer en aquelles. Altrament, passat aquell, li protestam que a costes y despeses de vostra mercè o farem fer». Qua requisito sich verbo facta, illico dictus Franciscus Puig, verbo respondendo, dixit que ell té altres fenyes per a fer ab acte y diada de donar fetes aquelles y que, acabades aquelles, ell posarà mà en acabar dites grades y que li donin fermansa per lo pagament del restant, que són catorse lliures. De quibus, omnibus et singulis, etc. Que fuerunt acta, etc.